

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelutyö
2014

Sanna Wikman

KULTTUURIEN KOHTAAMINEN LASTENSUOJELUN VASTAANOTOSSA

– Mäntymäen perhekeskuksen ohjaajien
kokemuksia työskentelystä maahanmuuttajien
kanssa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Sosiaalipalvelutyö

2014 | 45

Anssi Lähde

Sanna Wikman

KULTTUURIEN KOHTAAMINEN LASTENSUOJELUN VASTAANOTOSSA

Tutkimukseni tarkoituksena on kartoittaa Mäntymäen perhekeskuksen ohjaajien kokemuksia maahanmuuttaja työskentelystä ja sen erityispiirteistä sekä miten erityispiirteet vaikuttavat työn tekemiseen sekä työssä jaksamiseen, sekä onko ohjaajilla koulutustarvetta. Opinnäytetyössäni selvitän eroaako maahanmuuttajatyöskentely valtaväestön kanssa tehtävästä lastensuojelun vastaanottotyöstä.

Toteutin tutkimukseni lastensuojelun sijaishuollossa Turun kaupungin Mäntymäen perhekeskuksessa, mikä toimii vastaanottoyksikkönä 7- 17- vuotiaille lapsille ja nuorille. Tutkimuksessa oli mukana kuusi (n=6) perhekeskuksen ohjaajaa, jotka osallistuivat vuoden 2014 tammi- ja helmikuussa yksilö teemahaastatteluun.

Tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus. Aineiston keruumenetelmänä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua, mikä sisälsi kolmetoista (13) avointa kysymystä. Haastattelukysymysten järjestys vaihteli tapauskohtaisesti, mutta haastatteluun määritellyt teemat ja kysymykset pysyivät samoina. Aineisto peruslitteroitiin. Analysointitapoina käytin teemoittelua ja tyypittelyä.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että ohjaajat kokivat kielen olevan merkittävin työskentelyä vaikeuttava tekijä. Ilman yhteistä kieltä yhteisymmärryksen, luottamuksen ja yhteistyön luominen vaikeutuu sekä tiedonkulku hidastuu. Ohjaajien kokemuksesta erilaiset kasvatuskäsitykset ja kulttuurit aiheuttavat ristiriitoja maahanmuuttajaperheissä sekä perhekeskuksessa.

Ohjaajien keskuudesta nousi koulutustarve. Koulutuksen tulisi sisältää maahanmuuttajien tapakäytäntöjä ja kohtaamista koskevaa konkreettista tietoa sekä kulttuuritietoa uusista kulttuureista. Maahanmuuttajan kokemusasiantuntija luennot koettiin hyödyllisiksi.

ASIASANAT:

Lastensuojelu, perhekeskus, maahanmuuttaja, monikulttuurisuus, trauma, kvalitatiivinen tutkimus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of Social Services | Social services

2014 | 45

Anssi Lähde

Sanna Wikman

CULTURAL CONFLUENCE WITH THE RECEPTION OF THE CHILD WELFARE

This survey aims to identify Mäntymäki family center counselors' experiences of working with immigrant and its special features. How do the specific characteristics affect the job and coping, as well as whether there is need for education. In this survey I explain if there is differences between working with majority families and immigrants in child Welfare field.

I implement the survey in child Welfare fostercare in the Mäntymäki family center of city of Turku. Mäntymäki family center works in the reception for 7 to 17 - year old children and adolescents. The survey included six (n = 6) counselors of the family center. They participated in theme interview in the 2014 January and February.

The survey is qualitative research. The data collection method used was semi-structured theme interviews, which included thirteen (13) open questions. Interview questions order ranged case by case but the interview themes and questions was the same. The data was basic transcript. I used thematic and type as analysing methods.

The results showed that interviewed felt the language of the most important complicating factor in work with immigrants. Without a common language, understanding and trust a co operation became more difficult and slowed the flow of information. The counselors experienced that the differences in educational cultures and cultures themselves cause problems in immigrant families, as well as in the Mäntymäki family center.

There is need for immigrant education among child- welfare counselors. The training should include the concrete information as well as cultural information about new cultures. The immigrant experience expert lectures were considered useful.

KEYWORDS:

Child welfare, family center, immigrants, multi culture, trauma, qualitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LASTENSUOJELU VASTAANOTTOKESKUKSESSA	8
2.1 Mäntymäen perhekeskus	8
2.2 Ohjaajan tehtäväkuva	9
2.3 Lastensuojelutyössä tarvittava osaaminen	13
3 MAAHANMUUTTAJAT LASTENSUOJELUN ERITYISKYSYMYKSENÄ	16
3.1 Maahanmuuttajien tulosityiden tausta ja esiintyvyys	16
3.2 Maahanmuuton vaikutukset maahanmuuttajaan	18
3.3 Erilaisten kulttuurien erot	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
4.1 Tutkimuksen lähtökohdat, tavoite ja tutkimustehtävä	25
4.2 Tutkimuksen menetelmät ja aineiston hankinta	26
4.3 Aineiston analyysi	27
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
5.1 Kulttuurien ja kasvatuskäsitysten eroja ja yhtäläisyyksiä	29
5.2 Kielen merkitys yhteistyön onnistumiselle	34
5.3 Maahanmuuttajaperheiden vaikutus työssä jaksamiseen ja koulutustarve	35
6 YHTEENVETO JA POHDINTA	37
6.1 Tutkimuksen yhteenveto	37
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	39
6.3 Pohdintaa tutkimuksen teosta ja tuloksista	40
LÄHTEET	43

LIITTEET

- Liite 1. Haastattelu
- Liite 2. Saatekirje
- Liite 3. Haastatteluiden ajankohdat

KUVIOT

Kuvio 1. Maahanmuuttajien alkuperäismaat Suomessa (Säävälä 2011).	17
Kuvio 2. Eri kansalaisuuksien osuudet Turun väestössä (Turun kaupunki 2013).	18

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt tasaisesti vuoden 1990 jälkeen ja tämän vaikutuksesta on myös sosiaalialan toimintaympäristön muuttanut monikulttuurisemmaksi. Sosiaalialalla ei voi välttyä kohtaamasta maahanmuuttaja-asiakasta. Monikulttuurisuuden lisääntyminen Suomessa näkyy myös lastensuojelun asiakaskontaktien monikulttuurisuutena. Tämä muutos on näkynyt vuosien varrella myös Turun Mäntymäen perhekeskuksessa mikä toimii lastensuojelun vastaanottoyksikkönä 7- 17- vuotiaille lapsille ja nuorille.

Vanhempien, lasten ja nuorten pahoinvointi näkyy myös maahanmuuttajataustaisissa perheissä. Näissä perheissä lasten ja nuorten oireilu näyttäytyy päällisin puolin samanlaisena kuin suomalaistenkin nuorten oireilu. Oireilun taustalla saattaa kuitenkin olla maahanmuuton aiheuttamia piileviä ristiriitoja ja traumoja. Vanhempien tapa käsitellä perheessä ilmeneviä ongelmia voi jo käytännön tasolla erota huomattavasti siitä mihin suomalaisessa kulttuurissa on totuttu.

Maahanmuuttajataustaiset lastensuojelulapset ja -nuoret tulevat kriisistä ja joutuvat kohtaamaan uuden kriisin tullessaan vastaanottokeskukseen. Lastensuojelun ammattilaisten osaaminen joutuu uusien haasteiden ja vaatimuksien eteen kohdatessaan maahanmuuttajavanhempien ja -lasten traumataustat, kulttuurierojen aiheuttamat ristiriidat ja perhedynamiikan erilaisuuden.

Tutkimukseni ensimmäisessä osassa käyn läpi Mäntymäen perhekeskuksen tehtäväkuvaa ja toimintaa yleisellä tasolla. Seuraavaksi käsittelen ohjaajan työtä perustuen vuonna 2013 Mäntymäen perhekeskuksen ohjaajan työkuvaukseen. Työnkuvaus käsittää ohjaajan tehtävät yleisellä tasolla sekä tehtäväkokonaisuuksien prosenttiosuudet tehtäväkuvan sisällä. Pohdin myös lastensuojelussa tarvittavan osaamisen vaatimuksia

Toisessa osassa käsittelen syvällisemmin maahanmuuttaja- käsitettä ja maahanmuuton aiheuttamia ongelmia ihmisessä sekä sitä miten traumatausta näyttäytyy lapsessa, nuorella sekä vanhemmissa. Käsittelen erilaisia kulttuuripiir-

teitä, mitkä saattavat aiheuttaa ristiriitoja yhdistettynä suomalaiseen länsimaiseen kulttuuriin.

Tutkimukseni tarkoituksena on tuoda esille Mäntymäen perhekeskuksen työntekijöiden näkökulma maahanmuuttaja- asiakkaiden tuomista erityispiirteistä vastaanottotyössä sekä kartoittaa olemassa olevia keinoja niiden kohtaamiseen. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella monikulttuurisuuden tuomien haasteiden vaikutusta työssä jaksamiseen ja koulutuksen tarvetta.

2 LASTENSUOJELU VASTAANOTTOKESKUKSESSA

2.1 Mäntymäen perhekeskus

Turun kaupungilla on kymmenen omaa lastenkotia joista kaksi toimii vastaanotto- ja arviointiyksikköinä. Mäntymäen perhekeskuksen lisäksi Turussa on pientenlasten vastaanottokoti mihin sijoitetaan väliaikaisesti 0- 6 -vuotiaat lapset. Mäntymäen perhekeskus toimii vastaanottokeskuksena turkulaisille 7-17 -vuotiaille lapsille ja nuorille. Perhekeskus tarjoaa lapsille ja nuorille fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista huolenpitoa sekä tekee perhetyötä asiakasperheen kanssa. (Turun kaupunki 2013.)

Perhekeskus toimii kolmessa erillisessä rakennuksessa, joissa sijaitsee neljä kuusi paikkasta osastoa. Osastoista yksi on tarkoitettu pääasiallisesti alakouluikäisille ja kolme muuta nuorille. Tämä jako on luonnollisesti vain suuntaa antava vastaanottokeskuksen toiminnankuvasta johtuen. Kaksi osastoista, osasto 1 ja osasto 2, sijaitsevat päärakennuksessa. Vuonna 1997 päärakennuksen viereen rakennettiin kaksi erillistä rakennusta osastoille 3 ja 4.

Hallinnolliset elimet toimivat päärakennuksessa. Näihin lukeutuvat Mäntymäen perhekeskuksen johtaja sekä erikoistyöntekijät; psykologi ja kaksi sosiaalityöntekijää. Kaikilla neljällä osastolla henkilöstörakenne on yhdenmukainen. Osastoilla työskentelevät kaksivuorotyössä kahdeksan ohjaajaa ja yövuorot jakaa keskenään kaksi yötyöntekijää. Vastaanottokeskuksen vaihtelevien tilanteiden mukaan osastot voivat saada luvan ylimääräisen työntekijän palkkaamiseen. Jokaisella osastolla on lähiesimiehenä osaston asioista ja henkilöstöstä huolehtiva vastaava hoitaja sekä perhetyöhön ja psykiatriseen osaamiseen erikoistunut erikoissairaanhoitaja. Kodinomaisuudesta ja siisteydestä huolehtivat osastojen laitosapulaiset. Ruoka tulee talon omasta keittiöstä jonka henkilöstöön kuuluu kolme työntekijää. (Mäntymäen perhekeskuksen perehdytyskansio.)

Mäntymäen perhekeskuksen päätalossa toimii myös Mikaelin koulun yksikkö. Sen tavoitteina ovat kriisissä olevan lapsen perusopetuksen turvaaminen ja lap-

sen psyykkiseen vointiin sopivan opetuksen ja kuntoutuksen antaminen. Tavoitteena on koulunkäyntitilanteen normalisoituminen. Yksikkö on tarkoitettu pääasiassa Mäntymäen perhekeskukseen sijoitetuille lapsille. Jokaiselle oppilaalle on tehty Kasvatus- ja opetustoimen erityispalvelupäällikön toimesta päätös erityisen tuen tarpeesta. (Mikaelin koulu 2013.)

Mäntymäen perhekeskukseen tulleet lapset ovat sijoitettuina väliaikaisesti joko kiireellisen sijoituksen päätöksellä lastensuojelulaki 38 § tai avohuollon tukitoimena tutkimus- ja arviointijaksolle lastensuojelulaki 36 § 28 12. 2012/911 (Mäntymäen perhekeskuksen esite). Laitoshoitoon liittyy tiivis työskentely lapsen vanhempien kanssa sekä lapsen ja vanhemman yhteydenpidon tukeminen. (Saastamoinen 2010, 11.) Lapset, joille on tehty päätös huostaanotosta, ovat Mäntymäen perhekeskuksessa niin kauan kuin pitkäaikainen sijoituspaikka löytyy. Lapsen ja nuoren osastolla olo aika saattaa vaihdella kuukaudesta jopa vuoteen. Huostaanoton edellytyksistä säädetään Lastensuojelulain 40§ (Lastensuojelulaki 13.4. 2007/ 417). Huostaanoton edellytykset riippuvat lapsen kasvuoloissa ilmenevistä puutteista tai lapsen omasta käyttäytymisestä (Saastamoinen 2010, 23). Myös Turun ulkopuolella sijaitsevista lastenkodeista tulleet ”karkulaiset” tuodaan Mäntymäen perhekeskukseen odottamaan siirtymistä omaan laitokseensa.

Lastensuojelun tärkein tehtävä on mahdollistaa onnistunut arki haavoittavissa olosuhteissa eläneille lapsille ja nuorille. Onnistumista tukevat asiat ovat läsnä jossain muodossa jokaisen lapsen kanssa eläneen arjessa. Onnistuminen koostuu pakosta, rajoittamisesta, läheisyydestä ja sosiaalisten suhteiden ylläpidosta. Ensisijaisesti tärkeintä on, että lapsen tarpeisiin vastataan. Lapsille on tärkeää kokea, että laitoksen henkilökunta pitää heistä huolta ja että he saavat laitoksessa jotakin sellaista mitä he eivät ole kotoa saaneet. (Pösö 2004, 210, 211.)

2.2 Ohjaajan tehtäväkuva

Vuonna 2013 Mäntymäen perhekeskuksessa koottiin työryhmä pohtimaan ohjaajan työnkuvaa. Tehtäväkuvauslomake päivitettiin, jotta se vastaa KVTES ja

ohjaajien palkan hinnoitteluryhmän vaatimuksia. Tehtävänkuvaus lomakkeessa on yleiskuvauksen lisäksi jaoteltu erilaisten tehtäväkokonaisuuksien prosentti osuudet ohjaajan työn sisältä.

Yleiskuvaus ohjaajan tehtävästä Mäntymäen perhekeskuksessa on seuraavanlainen: Tehtävän tarkoitus on tarjota hoidettaville lapsille/ nuorille turvalliset kasvuolet sekä antaa korjaavaa ja kuntouttavaa hoitoa niin, että he pystyisivät käyttämään hyväkseen voimavarojaan sekä tukea lapsen/ nuoren suhteita hänelle läheisiin ihmisiin.

5%- osallistuu hoidollisen viitekehityksen ja uusien hoitomenetelmien kehittämistyöryhmiin sekä oman osaston hoitokäytäntöjen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin

5%- Vastaa omahoitajana lasta koskevasta verkostotyöstä ja vastaa moniammatillisen verkostopalaverien organisoimisesta ja toimii näissä vetäjänä ja asioiden esittelijänä ja raportoi edelleen tehdyt päätökset

10%- Vastaa yhdessä erityistyöntekijöiden kanssa perhetyöstä; osallistuu vanhemmuuden arviointiin, vuorovaikutuksen ja lapsen aseman tutkimiseen perhesysteemissä, perheen historian ja voimavarojen kartoittamiseen ja tukemiseen.

10%- Vastaa psyykkisesti ja fyysisesti oireilevan lapsen/ nuoren fyysisen, sosiaalisen, psykologisen ja pedagogisen tilan sekä voimavarojen jatkuvasta arvioinnista ja hoito- ja kuntoutussuunnitelmien tekemisestä ja toteutuksesta.

20%- Korjaavia ja korvaavia kokemuksia antavaan terapeuttisen omahoitajasuhteen luominen ja ylläpitäminen. omahoitaja auttaa lasta/ nuorta eheyttämään, kehittämään itsetuntemusta ja elämänhallintaa ja vastaa nuoren jälkihuollosta.

50% Vastaa itsenäisesti vaativassa osastotyössä kasvatuksesta, hoito- ja huolenpito tehtävistä, tehostetun hoidon jaksoista ja nopeista, itsenäisistä interventioista kriisitilanteissa(esim. vanhempien ja lasten aggressiot) ja las-

tensuojelulain mukaisten päätösten valmistelusta ja tekemisestä tarpeen mukaan.

Tehtävänkuvauslomakkeessa on lisäksi nostettu esiin tehtävään liittyvä erityispiirre; lasten ja nuorten psyykinen tila on 100% sama kuin psykiatrisilla osastoilla. Työtä kuormittavat väkivalta, uhkailu ja työolosuhteiden ennakoimattomuus sekä jatkuva varuillaan olo. (Mäntymäen perhekeskuksen ohjaajan tehtävänkuva- lomake.)

Sosiaalinen verkosto voidaan määritellä keskinäisen vuorovaikutuksen, identiteetin muodostuksen ja vuorovaikutuksesta saadun tuen kautta. Sosiaalisella verkostolla tarkoitetaan niitä vuorovaikutussuhteita, joiden kautta yksilö ylläpitää sosiaalista identiteettiään. Näiden suhteiden kautta hän saa itselleen henkistä tukea, materiaalista apua ja palveluja, tietoa sekä uusia ihmissuhteita. Lastensuojelussa käsite ”sosiaalinen verkosto” on tärkeä koska se ohjaa suuntaamaan huomion lapselle tärkeisiin ihmisiin. On tärkeää kiinnittää huomiota niihin verkostoihin, mitkä auttavat lapsen tilanteen ratkomisessa, sekä niihin henkilöihin joista lapsi kokee saavansa voimavaroja. (Arnkil 2004, 215 ,216.)

Lastensuojelullisia toimenpiteitä tarvitsevia perheitä yhdistää vanhempien kyvyttömyys asettaa lapsen etu omien tarpeiden edelle. Vastaanottokeskuksessa tehtävä perhetyö on erityisesti perhekeskeistä ennaltaehkäisevää työtä, jotta huostaanotolta vältyttäisiin. (Saarnio 2004, 241.)

Jotta vanhemmuutta voitaisiin tukea menestyksellisesti, on ohjaajan työskenneltävä intensiivisesti yhdessä lapsen ja vanhemman kanssa tunnistaakseen heidän vuorovaikutuksessaan lasta vaurioittavan ongelman. Perhe voidaan nähdä systeeminä, jossa jokaisen osan (perheen jäsenen) muutos aiheuttaa muutoksen myös muissa systeemin osissa. Perhetyön työvälineenä voidaan pitää työntekijän ja asiakkaan välillä vallitsevaa tasavertaista asemaa ja sen puitteissa käytävää dialogia. Perhekeskeinen näkökulma korostaa perheen asemaa oman itsensä asiantuntijana. Perhettä tulee arvostaa ja kuunnella kaikissa perhettä koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä. (Saarnio 2004, 241, 245.)

Lastensuojelussa on normaalia tiiviimpää hoito- otetta tarvitsevia lapsia. Näiden lasten kohdalla sijaishuollon rajoitukset ja pakotteet eivät ole riittäviä estämään karkailua, kuljeskelua, huumeiden ja muiden päihteiden käyttöä, rikoskierrettä, itsetuhoisuutta ja koulun laiminlyöntiä. (Hujala 2004, 265.)

Lastensuojelulaitoksissa asuvilla lapsilla on yhteisenä piirteenä aiempien kehitysvaiheiden, usein jo varhaislapsuuden, traumaattisuus sekä sosiaalisen elinympäristön kykenemättömyys tunnistaa ja vastata lapsen iänmukaisiin tarpeisiin (Roine 1998, 45). Pyrkimys ratkaista sisäiset konfliktit ulkomaailman kautta näyttäytyy häiriökäyttäytymisenä ja tämä voidaan ymmärtää lapsuuden aikana opituksi käyttäytymisstrategiaksi. Vanhemmat eivät ole vastanneet lapsen hienovaraisiin huomiota ja huolenpitoa vaativiin vuorovaikutussignaaleihin, jolloin ainoaksi keinoksi on muodostunut itseä tai ympäristöä tuhoava toiminta. (Pasanen 1998, 65.)

Käytöshäiriöisten hoito vaatii erityisen huomion kiinnittämistä heidän kyvyttömyyteensä olla sekaantumatta muiden ihmisten tunteisiin. Lapsella tai nuorella, jolla on huonosti koostunut persoonallisuus (frozen child), on rajoittunut kyky ymmärtää toinen ihminen erilliseksi. Tästä seuraa muiden kohtelevinen sen mukaan, mitä hyötyä tai annettavaa toisella on itselle. Lapsi ei itse tunnista hyväksikäyttöpyrkimystään ja suhtautuu esimerkiksi väkivaltaiseen käytökseensä kylmästi ja välinpitämättömästi. Hänelle ei ole muodostunut käsitteitä tunteille tai tarpeille. Ohjaajan on tärkeää nähdä lapsen tuhoavuus näennäisen sopeutuvuuden takaa. (Tervonen- Arnkil 1997, 28.)

Ohjaajat joutuvat kohtaamaan käsittämättömän pahanolon tunteen purkautumisen väkivaltaisena käyttäytymisenä. Väkivaltainen lapsi on oppinut väkivaltaisen vuorovaikutusmallin lapsuudessaan ja hyväksyy sen. Tunteiden hallintataidot ja sanallinen ilmaisu pahalle ololle opitaan varhaisessa vuorovaikutuksessa sellaisen aikuisen kanssa, joka ymmärtää ja eläytyy lapsen tunteisiin. Aikuisen tehtävä on auttaa lasta nimeämään ja kestämään negatiiviset tunteet. (Tervonen- Arnkil 1997, 43.)

Omahoitajasuhde on lapsen tarpeista lähtevä terapeutinen hoitosuhde. Sillä on korjaava merkitys lapselle, minkä onnistumisen edellytyksenä on lapsen turvallinen riippuvuus omahoitajasta. Omahoitajasuhde on tietynlainen kiintymyssuhde jossa aikuisen tehtävänä on tarjota lapselle huolenpitoa, turvallisuutta, luotettavuutta ja jatkuvuutta. Omahoitajan avulla lapsella on mahdollisuus kokea erilaisten tunteiden aiheuttamaa käyttäytymistä ilman hylätyksi tulemisen pelkoa. Omahoitajalta vaaditaan paljon itsekuria ja kestävyyttä, sillä hän on se ihminen, joka ei suhtaudu lapsen impulsiivisuuteen tai vihaisuuteen vihamielisesti vaan auttaa lasta löytämään vaihtoehtoisia käyttäytymistapoja ja käyttäytymisen syy- ja seuraussuhteita. (Karppinen 1997, 15, 16.)

2.3 Lastensuojelutyössä tarvittava osaaminen

Lastensuojelun työntekijöiltä vaaditaan erityisosaamista. Tärkeintä organisaation kannalta on sen toteuttaman perustehtävän ja työntekijöiden osaamisen yhdistyminen tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Hämeenlinnan perusturvakeskuksen lastensuojelun erityispalveluissa on tehty kartoitus erityisesti lastensuojelussa tarvittavasta osaamisesta. Osaamiskartoituksen tekemiseen osallistui työntekijöitä kunnan lastensuojelulaitoksista, perhetyöstä sekä sijaishuolto-toiminnasta. Lastensuojelutyöntekijän osaamista voidaan tarkastella seuraavien kysymysten kautta:

- Miten lapsen etu toteutuu työssä?
- Miten otan työssä huomioon lapsen, vanhemmat ja lähiverkostot?
- Miten asiakastyötä dokumentoidaan?
- Miten hyvin osaan kohdata ja ymmärtää eri kulttuureita?
- Miten hyvin osaan ottaa huolet puheeksi?
- Miten hyvin osaan lapsen iän mukaisen hoidon ja sen arvioimisen?
- Miten hyvin osaan työskennellä lapsen, vanhempien ja koko perheen kanssa?
- Miten osaan tunnistaa riskejä?
- Miten hyvin tunnen lastensuojelun lainsäädännön?

- Miten hyvin tunnen yhteistyökumppaneiden palvelut sekä oman alueen ja väestön erityispiirteet?
- Miten hyvin hallitsen erilaisia lastensuojelun työmenetelmiä?

(Karvonen 2006.)

Sijaishuollolle on ominaista lapsen normaalin arjen mahdollistaminen sekä pyrkimys tukea lapsen ja hänelle läheisten ihmisten suhdetta ja toimintaa. Tavallisen arjen mahdollistaminen ei itsessään vaadi laajaa koulutuksellista pätevyyttä, mutta se edellyttää inhimillistä sopeutumista lastensuojelutyöhön. Tämän vuoksi sijaishuollolle, mihin vastaanottokeskuksetkin kuuluvat, on ominaista moniammatillinen työntekijä rakenne. (Pösö 2004, 206, 207.) Lastensuojelua voi tehdä monella eri tavalla ja erilaisista lähtökohdista, mutta lastensuojelun työntekijöitä yhdistää sama yhteinen tavoite; lapsi ei saa jäädä yksin huoliensa kanssa eikä itselleen vieraaksi (Bardy 2004, 199).

Suomessa Lastensuojelulain 2 § on määritelty, että lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman tai muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi niin kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa säädetään (361/1983). (Lastensuojelulaki 13.4. 2007/417.) Kaikissa kulttuureissa lasten auttaminen ja heistä huolehtiminen on ensisijaisesti vanhempien tehtävä, mutta eri kulttuureissa hoitoon ja kasvatukseen voi osallistua tavalla tai toisella myös laajempi yhteisö. On luonnollista, että perhe ja yhteiskunta elävät vastavuoroisessa suhteessa ja muutokset heijastuvat toinen toisiinsa. Ongelmat perheissä vaihtelevat yhteiskunnan tilanteen mukaan ja tämän takia myös lastensuojelun on kehitettävä ja kyseenalaistettava tuttuja toimintatapojaan aika ajoin ja tarjottava henkilökunnalle tarvittavia koulutuksia. (Bardy 2004, 192, 199.)

Lapsen minäkuvaa tukeva hoito edellyttää henkilökunnalta pitkäjänteisyyttä, valmiutta estää tuhoava käyttäytyminen, kykyä luoda kontakti ja sietää läheisyyttä sen erilaisissa muodoissa. Ohjaajilla tulee olla kyky välittää luotettavuutta ja toimia samaistumisen kohteena sekä auktoriteettina samaan aikaan. Lapsen erilaisten tunteiden kohtaaminen voi herättää aikuisessa ärsyntyymistä, avutto-

muutta ja syyllisyyttä. Lapsen tunteiden kantaminen vaikuttaa työssä jaksamiseen. Työryhmän tuki, työnohjaus ja halu kehittyä työntekijänä ja ihmisenä ovat välttämättömiä apuja työssä jaksamiseen. (Karppinen 1997, 19.)

3 MAAHANMUUTTAJAT LASTENSUOJELUN ERITYISKYSYMYKSENÄ

3.1 Maahanmuuttajien tulosityiden tausta ja esiintyvyys

Maahanmuuttajiin ja monikulttuurisiin perheisiin liitetään useasti vahvoja mielipiteitä. Näitä mielipiteitä värittävät tunnekokemukset ja luulot, harvemmin käsitykset perustuvat henkilökohtaiseen arkisen kokemukseen tai tietoon. Maahanmuuttaja käsitteeseen liittyy suomalaisten keskuudessa miellelyhtymä tummaihoisesta, yleensä somali turvapaikanhakijasta, pakolaisesta tai ainakin Afrikan tai Lähi-idän köyhistä oloista tulleesta miehestä tai naisesta. Mielikuva on kaikua maahanmuuton historiasta, jolloin laman aikaan Somalialaisia saapui kerralla runsaasti yhdenmukaisen suomalaisen väestön joukkoon. Suhtautuminen maahanmuuttajiin riippui siitä, kokivatko suomalaiset maahanmuuttajat kilpailijoina työpaikoista ja sosiaalietuuksista, sekä siitä kuinka paljon ihmiset olivat olleet tekemisissä maahanmuuttajien kanssa. (Säävälä 2011, 5, 9.)

Suomessa on havaittavissa etnistä hierarkiaa, minkä syntymiseen ovat vaikuttaneet etnisiä ryhmiä yhdistävät ja erottavat tekijät. Hierarkian alapäähän sijoittuvat ulkoisesti eniten suomalaisista erottuvat ryhmät. Ulkonäköön liittyvien erojen ja niihin liitettyjen mielikuvien lisäksi kansalaisryhmien suosioon suomessa vaikuttaa kulttuurien samankaltaisuus. (Jaakkola 1999, 29, 35.)

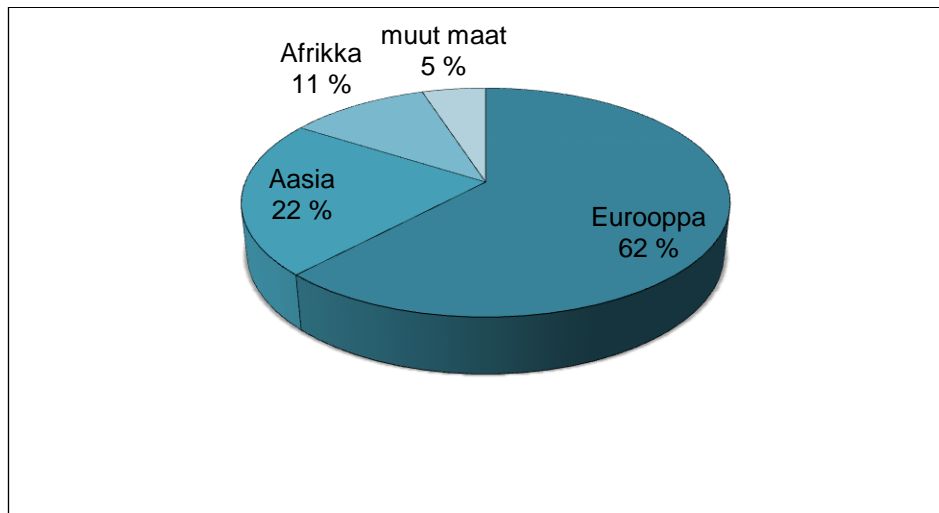
Maahanmuuttaja käsite sisältää kaikki joskus maahan muuttaneet henkilöt alkuperäisestä maahan muuton syystä riippumatta. Maahanmuuttaja sanasta on tullut osa arkielämäämme ja se kategorisoi ihmisiä. Maahanmuuttaja käsitteeseen liitetty leima ei katoa vaikka henkilö olisi muuttanut maahan pysyvästi, osaisi sujuvasti kieltä tai olisi saanut Suomen kansalaisuuden. (Säävälä 2011, 9.)

Käsitys maahanmuuttajista on harhaanjohtava, koska vain 8 % maahanmuuttajista on tullut maahan humanitäärisistä syistä johtuen. Euroopan unionin sisällä tapahtuva vapaaliikkuvuus, mikä sisältää työ-, opiskelu- ja perhesiteisiin perus-

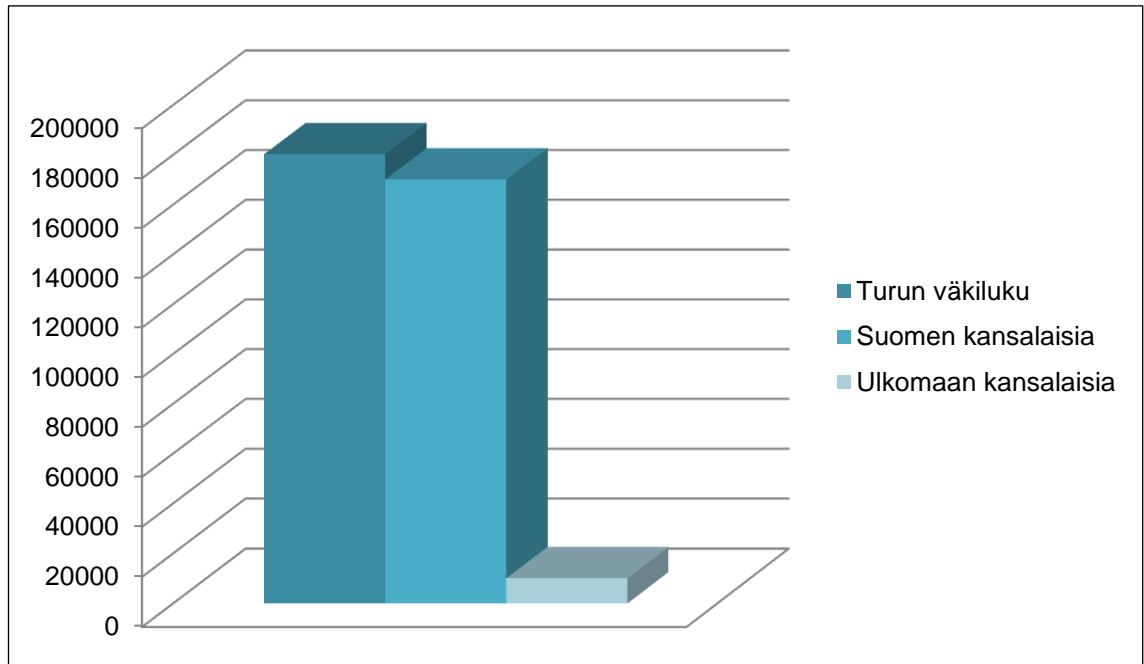
tuvan muuton, on peruste 30% :lle ja perhesiteet 28% :lle maahanmuutoista. (Väestöliitto 2013.)

Tilastokeskuksen vuoden 2011 tietojen mukaan Suomessa asuvien maahanmuuttajien lähtö maanosia ovat; Eurooppa 62%, Aasia 22%, Afrikka 11% ja muut maanosat 5% (Säävälä 2011, 7).

Kuvio 1. Maahanmuuttajien alkuperäismaat Suomessa (Säävälä 2011).

Turun väkiluku oli vuoden 2012 lopulla 180 225, joista Suomen kansalaisia oli 170 139 ja ulkomaan kansalaisia 10 086 (Turun kaupunki 2013). Vuonna 2012 Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli maahanmuuttajia vain noin 3,6% koko väestöstä, mikä on verrattain vähän. Maahanmuuttajat ovat Suomessa keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin ja 65% kaikista maahanmuuttajista asuu Suomen kymmenessä suurimmassa kaupungissa. Turun ja Helsingin ulkomaalaisten prosentuaalisessa määrässä on jo huomattava ero; Turku 5,7% ja Helsinki 8,3%. (Väestöliitto 2013.) Ulkomaan kansalaisten määrä 0 - 19-vuotiaista, verrattuna vastaavanikäiseen väestöön, oli vuonna 2012 koko maassa 3,1 % ja määrä kasvaa vuosittain (Sotkanet 2014).

Kuvio 2. Eri kansalaisuuksien osuudet Turun väestössä (Turun kaupunki 2013).

Tilastokeskuksen mukaan termi ”maahanmuuttajanuori” ei ole itsestään selvä. Epäselvää on, tarkoitetaanko käsitteellä maahan perheen mukana muuttanutta lasta tai nuorta vai luetaanko käsitteeseen mukaan myös Suomessa syntyneet lapset, joiden vanhemmat tai toinen vanhemmista on ulkomaan kansalainen. Vuonna 2012 Suomessa oli yli 90 000 perhettä joissa toinen tai molemmat vanhemmista olivat vieraskielisiä. Näistä perheistä 50 000 oli lapsiperheitä. (Väestöliitto 2013.) Suomen lainsäädäntö määrittelee perheeksi puolison ja alaikäiset lapset (Säävälä 2011, 14).

3.2 Maahanmuuton vaikutukset maahanmuuttajaan

Menneisyyden tapahtumilla on sekä myönteinen että kielteinen merkitys lapsen elämään. Asuinolot, kotimaahan jääneet sukulaiset, ystävät ja tuttavat sekä arjen tapahtumat ovat yleensä lapsen mielessä myönteisinä asioina. Negatiiviset asiat liittyvät aiempaan koulunkäyntiin, sotakokemuksiin ja turvattomuuteen. Negatiivisista asioista puhuminen on lapselle vaikeaa koska muistojen mieleen tuominen lisää lapsen pahaa oloa. Vaikeneminen ei kuitenkaan merkitse sitä,

ettei maahanmuuttajalapselle olisi tärkeää saada jakaa kokemuksiaan. Puhumisen voi korvata esimerkiksi vaihtoehtoisia menetelmiä käyttämällä kuten piirtämisellä tai saduilla. (Lähteenmäki 2013, 92.) Menneisyyden ikäviin tapahtumiin liittyvien muistojen mielestä pois sulkeminen ja unohtaminen saattavat olla maahanmuuttajalapselle arjessa selviämisen edellytyksiä (Solantaus 2006, 231).

Lapsella ja nuorella voi esiintyä väkivaltaista käyttäytymistä, mikä kytkeytyy erottamattomasti kiintymyssuhdekokemuksissa koettuihin pettymyksiin (Pasanen 2001, 39). Pienelle lapselle väkivallan kokeminen tai näkeminen ei ole samalla tavalla valintatilanne kuin aikuiselle. Lapsella ei ole mahdollisuutta vaikuttaa tapahtumien kulkuun tai lähteä tilanteesta pois. Tilanteet, joissa oma vanhempi on raakan väkivallan käyttäjä tai uhri, ovat lapselle erityisen vaikeita. Vanhemman merkitys turvan takaajana korostuu lapsen mielessä erityisesti silloin kun hän joutuu kohtaamaan väkivaltaa omassa kodissaan. (Lähteenmäki 2013, 158.) Jatkuva siirtyminen maasta toiseen sekä pelko kotimaahan palauttamisesta aiheuttavat lapselle ja nuorelle mielenterveysongelmia, juurettomuutta ja ristiriitaisuuden kokemuksia (Lukkaroinen 2005, 13).

Mielenterveyden ongelmien muodostumisen taustalla nähdään eroja yksilöllisessä haavoittuvuudessa, johon liittyvät persoonallisuuden piirteet, perinnöllinen alttius, lapsuuden olosuhteet sekä opitut käyttäytymismallit. Näiden ominaisuuksien yhdistyminen lähtömaan ja muuttomaan stressi- ja riskitekijöihin voivat aiheuttaa maahanmuuttajalapselle tai -nuorelle traumaperäisen stressihäiriön (*post-traumatic stress disorder, PTSD*). Stressihäiriön syntyminen vaikeuttaa sopeutumista Suomen oloihin. Traumaperäinen stressihäiriö on tutkitusti yleisempää tytöillä kuin pojilla. Nuoret kokevat huolta ja epävarmuutta kadoksissa olevista sukulaisistaan. Jatkuva huolehtiminen ja toisaalta halu kokea yhteisöllisyyttä läsnä olevien perheenjäsenten kanssa, luovat ristiriidan nuoren mieleen. Nuorten mahdollisuus sopeutua uuteen kulttuuriin sekä tutustuminen uusiin ihmisiin vaikeutuu huomattavasti ristiriidan myötä. (Lähteenmäki 2013, 160, 161.) Rakkaiden poissaolo ja kaipuu vievät ajatukset helposti muualle sen hetkisestä

ympäristöstä mikä vaikeuttaa lapsen ja nuoren keskittymistä (Kokkonen 2006, 102).

Nuoren traumatisoitumisen hälytysmerkit näkyvät usealla elämän osa-alueella. Nuoren suhde omaan itseensä voi olla tuhoavaa tai välinpitämätöntä. Nuori ei välttämättä vietä aikaa kotona lainkaan ja eristäytyy perheen vuorovaikutuksesta, tai vaihtoehtoisesti sulkeutuu kotiin. Suhde ikätovereihin on välinpitämätön tai lapsella tai nuorella on omaa kehitystasansa mukaan liian varhaista seksuaalista käyttäytymistä. Lapsen tai nuoren väkivaltaisuus on vakava merkki trauman olemassaolosta. Koulussa lapsen tai nuoren huonovointisuus näkyy yleensä koulun laiminlyömisinä sekä suoritusten yllättävänä romahduksena. Nuoren ongelmat suhtautua auktoriteetteihin näkyy koulumaailmassa vihamielisyytenä opettajia kohtaan sekä vallan käyttönä. (Kriisikeskus, 2007.) Aikuisten hallitseva asema lapsen kasvattajana sekä lapsen alisteinen asema lähtömaan koulu-, sota- ja pakomuistoissa näyttäytyvät negatiivisena ja hyökkäävänä käyttäytymisenä auktoriteetteja kohtaan myös Suomessa (Lähteenmäki 2013, 92).

Perheessä esiintynyt tai esiintyvä fyysinen väkivalta näkyy lapsen kehityksessä ja käyttäytymisessä. Vanhemman lapsuudessaan kokema kaltoinkohtelu on merkittävä riskitekijä omien lasten pahoinpitelyyn. Lapsen pahoinpitely ja laiminlyönnin määritelmässä nähdään erilaisia näkökohtia. Fyysinen väkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat luonteeltaan tapahtumia, kun taas laiminlyönti ja henkinen väkivalta luonnehtivat suhdetta. Kertaluonteinen pahoinpitely, mikä on luonteeltaan todennäköisesti traumaattista, saa aikaan lapsen aivoissa erilaisia vaikutuksia kuin tunneperäinen pahoinpitely. Pahoinpitelyn ja laiminlyönnin erilaiset muodot esiintyvät yleisesti yhdessä. Lapsen pahoinpitelyä ja laiminlyöntiä esiintyy yleensä sosiaalisesti ja fyysisesti ihmiselle epätyytyvässä ympäristössä. (Sinkkonen & Kalland 2001, 68- 70, 72.)

Suojaavia tekijöitä lapsilla ja nuorilla ovat läheiset ihmissuhteet kuten perhe ja ystävät, tai ainakin vähintään yhden huolehtivan aikuisen olemassaolo, sekä ammattiapu. Koulu ja harrastukset voivat muodostua lapsille ja nuorille suojaaviksi tekijöiksi. Ne antavat maahanmuuttajalapselle onnistumisen kokemuksia ja tunteen, että he voivat itse vaikuttaa elämäänsä. Kouluissa ja harrastuksissa on

mahdollisuus pitää yllä sosiaalista verkostoa turvallisessa ja suhteellisen pysyvä luonteisessa ympäristössä, jossa on aina aikuinen läsnä. Nämä kaikki lisäävät lapsen tai nuoren itsetuntemusta ja luovat pohjaa elämän säännöllisyydelle. (Kriisikeskus 2007.)

Vanhempi voi rakastaa lastaan mutta samalla olla kykenemätön toimimaan lapselleen turvallisena kiinnittymisen kohteena. Lapsi voi niin sanotusti olosuhteiden pakosta kiinnittyä laiminlyövään tai pahoinpitelevään vanhempansa, kuitenkin rakastamatta tätä. (Sinkkonen & Kalland 2001, 11.) Vanhemmat pyrkivät yleisesti suojelemaan lapsiaan fyysisesti sodan ja pakomatkan aikana tapahtuvilta ikäviltä asioilta, mutta vanhemmat eivät voi estää kaoottisuuden siirtymistä lapsen tuntemuksiksi. Lapsen regressiivisyys, masennus ja häiriökäyttäytyminen sekä haluttomuus tai kykenemättömyys puhua menneisyydestään, antavat ohjaajalle aiheutta olettaa lapsen aiemman elämän olleen traumaattinen. (Lähteenmäki 2013, 93.)

3.3 Erialaisten kulttuurien erot

Kulttuuri- sanalla on monia merkityksiä ja laajasti se voidaan käsittää olevan tietyn yhteisön ihmisten henkinen ja aineellinen todellisuus, joka muodostaa koko heidän maailmankuvansa ja todellisuutensa (Kanervo & Saarinen 2004, 8). Jokainen kulttuuri on muodostunut tarkoituksenmukaiseksi juuri siinä ympäristössä missä se on syntynyt. Aineellinen ympäristö on osa kulttuurin kokonaisuutta, johon kuuluvat myös uskomukset, moraalikäsitteet, tieto, lait, tavat ja tottumukset. Näiden asioiden omaksuminen alkaa jo syntymästä. Jokainen meistä on oman kulttuurinsa edustaja, mutta samalla yksilö ja persoona, jolla on oma geneettinen perimänsä. Onkin tärkeää muistaa, ettei kaikki tiettyyn kulttuuriin kuuluvat ole automaattisesti samanlaisia. (Salminen & Poutanen 1996, 13, 27.)

Havaitsemme kulttuurista yleensä vain näkyvän osan, kuten esimerkiksi ruokakulttuurin, vaatetuksen, kielen ja käytöstavat. Nämä kaikki ovat muotoutuneet kulttuurin näkymättömästä osasta kuten arvoista, normeista ja uskomuksista

sekä käsityksestä siitä mikä on oikein ja mikä väärin, mikä on sopivaa ja sopimatonta. (Kanervo & Saarinen 2004, 8.) Tavat, jotka poikkeavat omasta kulttuuristamme havaitaan usein ensimmäiseksi. Taustojen ymmärtäminen auttaa erilaisuuden hyväksymistä. (Salminen & Poutanen 1996, 12.)

Hollantilainen kulttuuritutkija Geer Hofstede tutki 80-luvulla yli viidenkymmenen maan kulttuuri- ja arvoeroja. Näiden aineistojen perusteella hän päätyi viiteen ulottuvuuteen, joiden avulla kulttuurien eroja ja samankaltaisuuksia voidaan toisaalta osoittaa, mutta myös ymmärtää ja selittää. Nämä ulottuvuudet ovat:

1. valtaetäisyys
2. yksilöllisyys
3. maskuliinisuus
4. epävarmuuden välttäminen
5. kungfutselainen dynamiikka

Valtaetäisyys voidaan yksinkertaisesti määritellä tavaksi miten valtaa käytetään, miten sitä jaetaan ja millainen on vallitseva suhde auktoriteetteihin (Salminen & Poutanen, 15). Suuren valtaetäisyyden maissa vallitsee vahva hierarkkinen ajattelutapa. Perheessä tämä näkyy dynamiikkana, jossa isä on perheen auktoriteetti ja äiti huolehtii kodinhoidosta ja lapsista. Lapset ovat opetettu jo aivan pienestä tottelemaan, kunnioittamaan ja käyttäytymään kohteliaasti vanhempiaan ja varsinkin isää kohtaan. Valta- aseman erojen korostamisella on rajoittava vaikutus ihmisten välisessä kommunikoinnissa erilaisten sääntöjen ja normien takia.

Pienen valtaetäisyyden maissa vallitsee tasa- arvon ja demokratian arvomaailma. Yhteiskunnassa kaikille turvataan periaatteessa samat oikeudet ja yhteiskunta huolehtii heikoimmistaan. Kodissa, koulussa ja työelämässä toimiminen on vapaampaa eikä selviä auktoriteetteja ole. (Kanervo & Saarinen 2004, 14, 15.)

Yksilöllisyyttä voidaan tarkastella yksilön ja ryhmän suhteen kautta, kumman säilymistä ja hyvinvointia henkilö pitää arvokkaampana (Salminen & Poutanen 1996, 17.) 70 % maailman väestöstä elää kollektiivisessä, yhteisöllisyyttä koros-

tavassa kulttuurissa jossa tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä on ryhmän etu. Individuaalisissa, yksilöä korostavissa, kulttuureissa henkilön oletetaan tekevän itse omat päätöksensä ja ottavan vastuun teoistaan ja valinnoistaan. Individuaaleissa kulttuureissa yksilön identiteetti perustuu hänen henkilökohtaisiin valintoihinsa. Kollektiivisissa kulttuureissa yhteisön säännöt ja normit ovat niin voimakkaasti sisäistettyjä, etteivät ne tee eroa ihmisen henkilökohtaisen identiteetin ja yhteisön identiteetin ja tavoitteiden välille. Kulttuurin yhteisöllisyys tai yksilöllisyys vaikuttaa voimakkaasti siihen kuuluvan henkilön elämään. Yhteisöllisissä kulttuureissa ihmisten väliset suhteet merkitsevät enemmän kuin suoritukset ja tehtävät, ja lähiyhteisönä toimiva suku takaa yksilön sosiaaliturvan ja suojelun. Yhteisöissä vallitsee tarkat säännöt ja siihen kuuluvan henkilön on toimittava yhteisönsä hyväksi. Yhteisön kunnia riippuu jokaisen yksilön tekemisistä ja häpeän tunne ulottuu koko yhteisöön. Sääntöjen rikkomisesta ja yhteisön kunnian tai maineen likaamisesta voi seurata yhteisöstä erottaminen, mikä on henkilölle sosiaalinen ja taloudellinen katastrofi. (Kanervo & Saarinen 2004, 11, 12.)

Individualistisuus eli yksilön korostaminen näyttäytyy perheissä siten, että lasta opetetaan tulemaan toimeen omillaan ja pitämään huolta itsestään. (Salminen & Poutanen 1996, 18.) Yksilöllisyyttä korostavassa kulttuurissa säännöt ja normit ovat joustavia ja ne antavat yksilölle mahdollisuuden tehdä valintoja useista mahdollisuuksista ja vaihtoehdoista. Kuuluminen useisiin ryhmiin ja ryhmien vaihto on yleistä, mikä aiheuttaa etäiset suhteet ryhmän jäsenten välille ja suhteiden pinnallisuuden. (Kanervo & Saarinen, 11.)

Maskuliinisuuden avulla kuvataan tiettyjä kulttuurin arvorakenteita. Maskuliinisia kulttuurin piirteitä esiintyy niin kollektiivisissa kuin individuaalisissakin kulttuureissa ja niissä korostuvat kovat arvot kuten menestyminen, suorittaminen ja kilpailuhenkisyys. Eri maissa nämä piirteet ilmenevät eri tavoilla. Feminiinisiä piirteitä löytyy yksilöllisyyttä korostavista kulttuureista. Näissä maissa ei kilpailla, ja lapsia opetetaan vaatimattomiksi ja solidaarisiksi. Ihmiset elävät kulttuurissa, jossa ei ole hyväksyttävää näyttää olevansa menestyneempi, rikkaampi tai parempi. Suomi on vertailussa Pohjoismaiden maskuliinisin maa koska kulttuurimme kuuluu pärjäämisen korostamiseen. (Salminen & Poutanen 1996, 19.)

Epävarmuuden välttäminen tai epävarmuuden sieto liittyy henkilön kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Tämän tunteen voi luoda yhteiskunnan turvajärjestelmä siinä missä yhteisökin johon henkilö kuuluu. Käsitteen kulttuuriseen näkökulmaan pääsee hyvin sisälle ajattelemalla, kuinka voimakkaaksi henkilö tuntee itsensä epävarmoissa ja tuntemattomissa tilanteissa, kuten kohdatessaan työttömyyttä, sairastuessaan tai talouden romahtaessa. Varmuuden tunteeseen vaikuttavat yhteiskunnan tarjoamat suojamekanismit kuten lait, sosiaaliturvajärjestelmä ja uskonto. (Salminen & Poutanen 1996, 21, 22.)

Kungfutselaisella dynamiikalla kuvataan eri kulttuurien aikakäsitystä. (Kanervo & Saarinen 2004,12). Aikakäsitys voidaan jaotella monokroniseen ja polykroniseen, yksiaikaiseen ja moniaikaiseen, aikakäsitykseen. Nämä käsittävät ajatuksen siitä, paljonko aikaa on käytettävissä ja miten se jaetaan eri tehtävien kesken. Eri aikakäsityksen kulttuurien kohtaaminen voi olla haastavaa, sillä erot näkyvät selvästi kommunikointitavoissa. Yksiaikaiselle aikakäsitykselle on ominaista asia kerrallaan tekeminen, täsmällisyys, yksin tekeminen, suunnitelmallisuus ja suunnitelmista kiinni pitäminen, systemaattisuus ja työkeskeisyys. (Salminen & Poutanen 1996, 23, 24.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat, tavoite ja tutkimustehtävä

Tutkimukseni aiheena on maahanmuuttajaperhe ja -lapsi lastensuojelun asiakaina sekä se miten ohjaajat kokevat työskentelyn maahanmuuttajien kanssa. Selvitän työntekijöiden näkökantoja siitä, eroaako maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävä lastensuojelutyö valtaväestön kanssa tehtävästä vastaavasta työstä ja vaikuttavatko kulttuuriset erot työskentelyyn. Pyrin kartoittamaan maahanmuuttajien kanssa tehtävän lastensuojelutyön erityispiirteitä ja mahdollisia ongelma- alueita sekä asiakkuuksiin johtaneita syitä ja riskitekijöitä. Selvitän myös työntekijöiden koulutustarvetta maahanmuuttaja- asiakkaiden kanssa työskentelyn tueksi. Tutkimukseni tavoitteena on saada tietoa Mäntymäen perhekeskuksen maahanmuuttajatyöskentelystä ja tämän perusteella Mäntymäen perhekeskuksella on mahdollisuus tarkastella ja kehittää omaa työtään sekä järjestää tarvittavaa koulutusta.

Tutkimukseni tutkimustehtävänä on: Minkälaisia erityispiirteitä maahanmuuttaja-asiakkaat tuovat perhekeskuksen työhön ja millaisia keinoja ohjaajilla on kohdata nämä erityispiirteet? Tutkimustehtävääni haen vastausta seuraavien tarkentavien alakysymysten avulla:

1. Minkälaisia työskentelyyn ja yhteistyöhön vaikuttavia kulttuurisia eroja ohjaajat ovat huomanneet maahanmuuttajaperheiden kanssa työskennellessään?
2. Mitä haasteita ohjaajat ovat kohdanneet työskennellessään maahanmuuttaja perheiden kanssa?
3. Kokevatko ohjaajat työskentelyn maahanmuuttajaperheiden kanssa vaativammaksi kuin suomalaisten perheiden kanssa työskentelyn
4. Onko maahanmuuttajien kanssa työskentelyllä vaikutusta työssä jaksamiseen?
5. Minkälaisia lisäkoulutustarpeita henkilöstöllä on?

4.2 Tutkimuksen menetelmät ja aineiston hankinta

Tapaustutkimusta kutsutaan myös case- tutkimukseksi. Sen tarkoituksena on käyttää eri tavoilla hankittua tietoa analysoimaan tiettyä ilmiötä, eli tapausta, tietyssä rajatussa ympäristössä. Observointi ja haastattelu ovat yleisesti käytettyjä menetelmiä tapaustutkimuksessa. Tutkimuksen mielenkiinto voi kohdistua kohteen kokonaiskuvaukseen tai johonkin sen osa-alueeseen. Tapaustutkimuksessa pyritään kuvaamaan rajattua suppeaa kohdetta rajatulla aineistolla. Tapaustutkimuksen avulla saadaan tietoa jossain muussa yhteydessä esiin tulleesta erikoiskysymyksestä. Tapaustutkimus keskittyy tiettyyn tapaukseen, eivätkä sen tulokset ole millään tasolla yleistettävissä.

Tutkijalla on ainutlaatuinen rooli aineiston kokoajana. Tutkija ja tutkittavat ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja tutkija voi huomaamattaan läsnäolollaan vaikuttaa tapahtumien kulkuun, vaikka pyrkimyksenä on olla puuttumatta tutkittavan kohteen tapahtumiin. Tutkimuksesta tehtävä raportti on mielletävä tutkijan näkemykseksi tapauksesta. Tutkija ei pyri tulkitsemaan, vaan ainoastaan kuvaamaan kohdettaan ja siinä olevaa ilmiötä. Toistettavuus toteutuu hyvässä tapaustutkimuksessa, mutta kahta täysin samanlaista tilannetta ei voi saada aikaan luonnollisessa ympäristössä. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2014.)

Haastattelu on Suomessa yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa. Se on eräänlaista vuoropuhelua jonka tavoitteena on selvittää mitä haastateltavalla on mielessään. Haastattelu on vuorovaikutusta haastattelijan ja haastateltavan välillä. Vuorovaikutukseen vaikuttavat normaalit fyysiset, sosiaaliset ja kommunikaatioon liittyvät asiat. Haastattelijan rooli on toimia haastattelun alulle panijana ja ohjaajana sekä haastateltavan motivoijana. Haastattelijan tulee tuntea roolinsa haastattelijana eikä vain keskustelijana. Haastattelijan tehtävänä on myös vakuuttaa haastateltava haastattelun luottamuksellisuudesta. Teemahaastattelussa kysymysten aihepiiri on etukäteen määrätty, mutta kysymysten tarkkaa muotoa ja järjestystä ei ole määritetty. Haastattelijan tehtävänä on varmistaa, että haastattelutilanteessa kaikki etukäteen päätetyt teemat käydään läpi, mutta muuten haastattelijalla ei jäsennä tilannetta. (Eskola & Suoranta 1998, 86, 87.)

Haastatteluaineistossani (n=6) haastateltavinani ovat osastoilla työskentelevät ohjaajat. Haastateltavat ovat valikoituneet osastojen lähiesimiesten suositusten pohjalta. Kartoitin lähiesimiesten kanssa Mäntymäen perhekeskuksen tämän hetkistä henkilöstörakennetta. Valikoimme mahdollisiksi haastateltaviksi ohjaajia, jotka ovat olleet Mäntymäen perhekeskuksessa pitkään ja joilla lähiesimiesten kokemuksen perusteella on mahdollisimman paljon kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä.

Kaikilla kuudella haastatteluun osallistuneella on vähintään kymmenen vuoden työkokemus lastensuojelussa. Kaksi haastateltavaa on työskennellyt Mäntymäen perhekeskuksessa yli 30 vuoden ajan. Jätin tietoisesti haastattelusta pois kysymyksen koskien haastateltavien koulutustaustaa. Tutkimuksen kannalta oleellisempaa on työkokemus ja sen tuomat näkemykset osana lastensuojelutyötä.

Haastattelu toteutettiin Mäntymäen perhekeskuksen osastolta erillisissä tiloissa haastateltavien työaikana. Paikkajärjestely loi haasteen toteuttaa haastattelutilanne täysin rauhallisessa ympäristössä ja ilman keskeytyksiä. Olin varannut haastatteluille aikaa 30- 45 minuuttia. Ohjaajan työhistorian pituus ja ikä olivat verrannollisia haastatteluun menneeseen aikaan. Pitkän työhistorian ja elämäkokemuksen omaavat haastateltavat perustelivat mielipiteensä suhteessa kokemuksiinsa ja Mäntymäen perhekeskuksen historiaan.

4.3 Aineiston analyysi

Haastattelun ensimmäinen vaihe nauhoittamisen jälkeen on nauhoitteiden litterointi eli auki kirjoittaminen. Litterointi kannattaa tehdä työläisyydestään huolimatta kunnolla, koska sen aikana aineisto tulee erilaisella tavalla tutuksi kuin haastattelutilanteessa. Kirjoitettuun tekstiin on myös helpompi palata kuin tallenteeseen. (Aaltola & Valli 2010, 179.)

Litteroinnin jälkeen edessä on analysointi. Ennen analysointia tutkijan on tärkeää tutustua aineistoon ja sisäistää se. Teemahaastattelussa on kannattavaa käyttää haastattelussa käytettyjä teemoja aineiston analysoinnin apuvälineenä.

Tämä mahdollistaa tiettyjen teemojen esiintymisen ja ilmenemisen vertailun aineistossa. Teemoittelun jälkeen analysointia voi jatkaa tyypittelyllä. Tyypittely vaatii aina jonkinäköistä teemoittelua. Tyypittelyssä on kyse aineiston ryhmitte-lystä samankaltaisia piirteitä sisältäviksi tyypeiksi. Tyyppien tehtävänä on tiivistää ja tyypillistää haastattelussa saatua aineistoa. (Eskola & Suoranta 1998, 152, 153, 182.)

Käytän haastatteluni analysoimisessa apuna tutkimustehtävää tarkentavia tutkimuskysymyksiä. Nämä toimivat teemoina, joiden avulla jäsenän haastatteluiden sisältöä. Haastattelun runko on esitetty liitteessä 1. Litteroinnin jälkeen, etsin aineistosta vastauksia jokaiseen tutkimuskysymykseen yksitellen ja kirjoitin ne erillisiin tiedostoihin. Tämä helpotti aineiston kokonaiskuvan muodostamista, sekä samankaltaisten ja muista vastauksista poikkeavien kokemusten löytämistä. Tässä vaiheessa haastatteluiden aineistot olivat jo viimeistään sekoittuneet. Mielenkiinto kohdistui vain tutkimustehtävääni tarkentavien tutkimuskysymysten vastauksien etsimiseen.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Kulttuurien ja kasvatuskäsitysten eroja ja yhtäläisyyksiä

Viisi kuudesta vastaajasta olivat sitä mieltä että maahanmuuttajien lastensuojelu asiakkuuksien määrä on hieman kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Asiakkuuksien lisääntyminen ei ole näkynyt selvästi osastoilla vaan maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt pitkällä aikavälillä. Vastaanoton tehtävän luonteesta sekä tilanteiden vaihtelevuudesta johtuen maahanmuuttajien keskimääräistä määrää osastoilla on vaikea arvioida. Ohjaajien kokemuksen mukaan maailmalla vallitsevat epävakaat tilanteet näkyvät viiveellä myös vastaanoton maahanmuuttaja asiakkuuksien määrässä sekä heidän kansalaisuuksissaan. Ensimmäiset lastensuojelun asiakkaat olivat Vietnamin venepakolaisia kun taas nykyään suurin osa on Irakista tai somalimaista.

Ohjaajilla ei ole etukäteistietoa perheen maahanmuuttajiin liittyvistä taustoista tai mahdollisista traumaattisista kokemuksista, joten he eivät pysty etukäteen valmistautumaan traumakokemusten tai –reaktioiden kohtaamiseen. Menneisyyden traumaattiset kokemukset saattavat laukaista asiakkaassa epä johdonmukaista ja selittämätöntä käyttäytymistä. Traumasta voi muistuttaa yllättäväkin esine, asia tai tilanne. Pakolaislapsen menneisyyden kokemukset tulevat ohjaajien tietoisuuteen puhumisen ja yhdessä tekemisen kautta.

Perheenyhdistämishojelman kautta Suomeen tulleiden lasten kohdalla, perheenyhdistyminen ei ole onnistunut lastensuojelun näkökulmasta. Vapaaehtoisesti Suomeen muuttaneiden maahanmuuttajaperheiden lapsia on lastensuojelun asiakkaina todella vähän. Suurin osa asiakkuuksista muodostuu pakolaisista. Maahanmuuttajien lähtömaan perusteella ohjaajat ovat huomanneet eroja eri kulttuurien väleillä. Islamistien keskuudessa kulttuuri liittyy vahvasti uskontoon. Kaukoidästä tulleet asiakkaat ovat tarkkoja kasvojen säilyttämisestä ja lapsen tai nuoren epä sopiva käytös voidaan kokea häpeäksi. Romanian motivaatio yhteistyöhön ja lapsen kotiin saamiseen on pääsääntöisesti hyvä, koska heidän kulttuurissaan yhteisön merkitys on tärkeä. Itämaissa tunteiden näyttä-

minen on paljon spontaanimpaa kuin suomalaisessa jäyheässä kulttuurissa. He voivat huutaa toisilleen voimakkaitakin ilmaisuja kuitenkin tarkoittamatta niitä. Lähi-idästä tulevien poikien kohdalla on huomattu heidän tiedostavan miehen valtaroolin perheessä. Lasten ja nuorten sekä vanhempien käyttäytymiseen vaikuttaa merkittävästi se, kuinka sivistyneistä oloista he ovat lähtöisin. Sivistykseen ja käyttäytymiseen vaikuttaa se, tuleeko perhe maalta vai kaupungista, sota-alueelta vai rauhasta ja onko perheessä luku- ja kirjoitustaitoa. Geer Hofsteden luokittelemat kulttuurien erot ja samankaltaisuudet näkyvät Mäntymäen perhekeskuksen maahanmuuttajaryhmissä.

Haastatteluista nousi esille taustan merkitys alle kymmenen vuotiaiden maahanmuuttajalasten vakavan häiriökäyttäytymisen esiintymiseen verrattuna vastaavan ikäisiin suomalaisiin lapsiin. He ovat monesti moniongelmaisista ja psyykkisten vaikeuksien määrä on suurempi. Vakavaa häiriökäyttäytymistä ilmenee lapsilla, jotka ovat tulleet Suomeen nuorena ja ilman vanhempia. Viisi kuudesta haastateltavasta mainitsee sodan ja traumaattisten tapahtumien vaikuttavan lapsen käyttäytymiseen. Kaikkiin maahanmuuttaja-asiakkaisiin verrattuna ohjaajien kokemusten mukaan sota-alueilta tulevat kaikkein haastavimmat ja traumatisoituneimmat asiakkaat. Näillä lapsilla ongelmien vakavuus on sitä luokkaa, että he ovat vaaraksi itselleen sekä lähiympäristölleen.

Joillain on niin isoja traumoja ettei vastaanotto voi auttaa. Se tuntuu toivottomalta. H5

Kaikkien haastateltavien mielestä lapsen tai nuoren häiriökäyttäytymiseen vaikuttaa Suomessa vietetty aika. Jos lapsi on syntynyt tai elänyt pitkään Suomessa ja sopeutunut, hänen ongelmansa eivät eroa merkittävästi suomalaisen nuoren ongelmista. Sopeutumiseen vaikuttavat lapsen nopea kyky oppia kieltä, koulu sekä sosiaalisten suhteiden luominen suomalaisiin nuoriin.

Perheen riskiin joutua lastensuojelun asiakkaaksi vaikuttaa haastatteluiden perusteella varsinkin vanhempien Suomeen sopeutuminen ja kielen oppiminen

sekä se, kuinka joustavaa vanhemmuus perheessä on. Lapset nähdään tukena ja turvana vanhemmilleen heidän sopeutumisessaan. Useasti lapset kotouttavat vanhempansa suomalaiseen kulttuuriin ja ovat perheessä ainoita jotka osaavat suomenkieltä.

Haastateltavat pystyivät haastatteluissa erittelemään lastensuojelutyössä ilmeviä haasteita, mitkä liittyvät kulttuurien eroavaisuuksiin. Jokainen kuitenkin painotti asiakkuuksien ainutlaatuisuutta ja sitä, että ongelmat eivät ole kulttuurisidonnaisia vaan tapauskohtaisia. Jokaista asiakasta kohdellaan tasa- arvoisesti ja tasavertaisina.

Tutkimukseni perusteella maahanmuuttajavanhempien ja -lasten keskenään erilaiset kulttuuriset elämäntavat vaikuttavat huomattavan paljon lastensuojeluasiakkuuteen. Lapset ovat omaksuneet vanhempiaan paremmin suomalaisen kulttuurin. Perheen sisälle syntyy kahden kulttuurin ristiriita mikä voi pahimmassa tapauksessa aiheuttaa lastensuojeluasiakkuuden. Lastensuojelulaitoksessa ohjaaja kunnioittaa nuoren oikeutta päättää minkä kulttuurin tavat hän omaksuu. Ohjaaja joutuu kuitenkin kohtaamaan lapsen ja vanhemman välille syntyneen kulttuuriristiriidan. Ongelmana on ohjaajien tietämättömyys lapsen tai nuoren ja vanhempien kulttuurin piirteistä, ja siitä minkälaisia henkisiä paineita ja konkreettista väkivallan uhkaa lapsi tai nuori voi joutua kokemaan vastustaessaan vanhempiaan.

Ohjaajat olivat erityisesti kiinnittäneet huomiota maahanmuuttajaperheissä esiintyvään tyttöjen suojelemiseen ja eristämiseen valtaväestön muista nuorista. Perheelle on tärkeää tyttölapsen hyvä käytös ja seurustelusuhteet ovat rajattu saman kansalaisuuden keskuuteen. Monessa kulttuurissa on erittäin tiukat rajat koskien nuorten vapaa- ajan viettoa. Suomalaisessa kulttuurissa nuorille on ominaista viettää vapaa- aikaa vapaammin kavereiden kanssa ja harrastuksissa. Tämä aiheuttaa maahanmuuttajanuorille vapauden kaipuuta. Maahanmuuttajanuoret ovat tulleet tietoisiksi omista oikeuksistaan koulun ja muiden nuorten kautta ja he osaavat pyytää apua.

Yhteisöllisen perhedynamiikan eli kollektiivisuuden ohjaajat näkevät positiivisena asiana. Yhteisöllisyys luo sitoutuneisuutta. Perhekeskeisyys voi saada kuitenkin negatiivisen sävyn jos perheenjäsen suojelee perhettään jättämällä kertomatta negatiivisia asioita perhetilanteesta. Tällaista on huomattu varsinkin nuorten sekä heidän äitiensä keskuudessa. Ohjaaja voi joutua ristiriitaan, jossa hän on ainoa jolle nuori uskaltaa puhua, mutta samalla nuori kieltää ohjaajaa kertomasta asioista vanhemmilleen. Tällaiset tilanteet ovat ohjaajalle moraalisesti vaikeita. Hänen tulisi tukea lasta tai nuorta puhumaan, mutta samalla ohjaaja on velvollinen keskustelemaan myös vanhempien ja viranomaisten kanssa.

Ohjaajat ovat huomanneet, että mies on useasti perheessä päätöksentekijä ja toimija. Perheenjäsenten välinen kunnioitus on hyvää niin kauan kun se ei käänny valtasuhteeksi lasta vastaan. Hierarkkisuus ei näy negatiivisena maahanmuuttajavanhempien tai -lasten käyttäytymisessä vastaanotossa kuin yksittäisissä tapauksissa. Nämä yksittäiset tapaukset koskevat nuoria poikia jotka ovat kasvaneet miehen asemaa korostavassa kulttuurissa. Heidän on vaikeaa ottaa ohjeita tai määräyksiä vastaan naisohjaajalta.

Lähi-idän kulttuureissa pojat ovat kasvatettu pieniksi miehiksi. Heidät on vastuutettu toimimaan ja pitämään huolta perheen asioista, jos isä tai äiti ei siihen pysty. Tytöt vastuutetaan toimimaan sijaisäiteinä nuoremmilleen ja huolehtimaan kodin asioista sekä siisteydestä. Suomessa alle 18-vuotias on vielä lapsi ja maahanmuuttajalasta ohjataan osastolla pois vastuun kantamisesta. Päinvastaisessa tilanteessa lapsi on kasvatettu passiiviseksi ja ohjaajat pyrkivät opettamaan häntä aktiiviseksi toimijaksi, huolehtimaan omista päivittäisistä asioistaan. Voimakkaat erot kasvatuskäsityksissä aiheuttavat ristiriitaa ohjaajien ja vanhempien välille. Jos perheessä on kuitenkin toivon näkymää, ei perheen tapoja lähdetä radikaalisti rikkomaan.

Omien seinien sisällä voi kasvatata omalla tavallaan. Mut sit ku se tulee näkyväks niin kaikkea ei voi hyväksyä. Esimerkiksi väkivaltaa ja alistamista ja naisten ja tyttöjen asemaa ja oikeuksia. H4

Osastolla erilaiset kulttuurit näkyvät myös lasten ruokailutottumuksissa ja hygienian hoidossa. Kehittyminen naiseksi tai mieheksi ja siitä puhuminen on monessa perheessä vierasta. Lapset voivat kokea ahdistusta näistä asioista keskusteltaessa. Ei ole poikkeuksellista, että osastolla on lapsia tai nuoria useasta eri kulttuurista. Ohjaajat kunnioittavat jokaisen lapsen ja nuoren kulttuuria, mutta osastolla eletään suomalaisen kulttuurin, tapojen ja sääntöjen mukaan.

Yleensäkin koko kulttuurinen ajatusmaailma on erilainen. Heidän on vaikeaa ymmärtää meitä ja meidän heitä. H1

Ohjaajien ja vanhempien välisessä yhteistyössä ei ilmene suurta kulttuurin aiheuttamaa ristiriitaa. Haastatteluista tuli esille, että maahanmuuttajaperheiden on vaikeaa luottaa ulkopuoliseen henkilöön ja he kokevat huonona asiana sen että heidän asioihinsa puututaan ulkoapäin. Suomalaisessa kulttuurissa yhteisöömme kuuluu vain perhe tai elämme täysin itsenäisesti. Olemme tottuneet saamaan ja pyytämään apua viranomaisilta. Yhteisöllisistä kulttuureista tulleet henkilöt kokevat kuitenkin yhteisön ulkopuolelta tulevan puuttumisen tunkeilevaksi ja epäilyttäväksi. He voivat myös kokea epäonnistuneensa vanhempina. Haastateltavat korostivat luottamuksen saavuttamisen merkitystä. Työkokemus tuo varmuutta uuden kulttuurin edustajan kohtaamiseen. Yhteisymmärrys syntyy yhdessä toimimalla ja molemminpuolisella avoimella asenteella ja kunnioituksella. Jos yhteistyö ei suju, niin kyse on todennäköisesti enemmän syvällisemmän ymmärryksen kuin yhteisen kielen puuttumisesta. Maahanmuuttajilla on erilainen maailmankatsomus ja kokemusmaailma johon ohjaajat eivät koe pääsevänsä osallisiksi.

5.2 Kielen merkitys yhteistyön onnistumiselle

Haastatteluissa toistui voimakkaasti yhteisen kielen puuttumisen vaikutus yhteistyön onnistumiseen. Tämä korostui varsinkin perheissä, joissa kummatkin vanhemmista ovat maahanmuuttajia. Kolme haastateltavaa koki yhteisen kielen puuttumisen vaikeuttavan merkittävästi perustyön tekemistä sekä käytännön arjen hoitamista yhdessä vanhempien kanssa. Kielen puuttuminen vaikeuttaa molemminpuolisen yhteisymmärryksen luomista ja lisää hämmennystä niin ohjaajissa kuin maahanmuuttajavanhemmissakin. Jokaisessa haastattelussa tuli esille se, etteivät ohjaajat voi olla varmoja yhteisymmärryksen syntymisestä. Poikkeuksellista ei ole, että asiakas sanoo ymmärtävänsä, mutta hetken päästä toimii päinvastaisella tavalla. Yhteisymmärryksen puute tekee perhetyöstä ja verkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä haastavaa.

Jos mahdollista, niin koitetaan ymmärtää aikuisen ajatuksia, mutta se on vaikeaa koska me ei olla eletty sitä kulttuuria. H2

Kaikki haastateltava kokivat pystyvänsä kohtaamaan asiakkaat ihmisinä kieli-muurista huolimatta. Oma asenne ja kohtaamisen tasavertaisuus vaikuttavat asiakkaan kokemukseen tulla hyväksytyksi ja ymmärretyksi.

Kaikki haastateltavat ovat tehneet yhteistyötä tulkin kanssa. Tulkkia käytetään viranomaispalavereissa ja verkostoissa sekä tarvittaessa, mutta ei osastolla. Ongelmana on ilmennyt joidenkin vanhempien kielteinen suhtautuminen tulkkipalveluihin. Maahanmuuttajilla on tiiviit verkostot samaa kansalaisuutta edustavien kanssa ja tulkki voi olla henkilö heidän verkostostaan. Kaikki haastateltavat pitävät tulkkeja luotettavina, mutta he tiedostavat ongelman, että asiakkaan ja tulkin tuttuus voi vaikuttaa molemminpuolisesti totuuden muuttumiseen.

5.3 Maahanmuuttajaperheiden vaikutus työssä jaksamiseen ja koulutustarve

Maahanmuuttaja- asiakkaiden lastensuojeluasiakkuuksiin johtaneet ongelmat perheessä ovat haastateltavien mukaan samanlaisia kuin suomalaisillakin. Perheissä on vanhempien kykenemättömyyttä toimia vanhempana sekä väkivaltaa ja alkoholia, mitkä kaikki estävät lapsen tai nuoren hoidon ja huolenpidon sekä vaarantavat lapsen turvallisen kehittymisen. Lapsi voi myös omalla käyttäytymisellään olla itselleen tai ympäristölleen vaaraksi.

Maahanmuuttajien kanssa työskentely koettiin haastavammaksi kuin suomalaisten perheiden kanssa työskentelyn, mutta sillä ole vaikutusta työssä jaksamiseen. Kaikki Mäntymäen perhekeskukseen tulevat lapset ovat haastavia taustastaan riippumatta. Maahanmuuttajien kanssa työskennellään samalla tavalla kuin suomalaistenkin kanssa. Haasteellisuuteen vaikuttavat perustyön hankaloituminen yhteisen kielen puuttumisen vuoksi, perusarjen pyörittämisen vaativuus sekä epätietoisuus koskien maahanmuuttajaperheen taustoja.

Neljä kuudesta haastateltavasta kertoi saaneensa jonkinlaista koulutusta koskien maahanmuuttajia. Koulutuksista on aikaa ja ne eivät ole olleet Turun kaupungin järjestämiä. Monet haastateltavista kertoivat hankkineensa omaehtoisesti tietoa erilaisista kulttuureista kirjallisuudesta. Suurin osa käytännön työssä tarvittavasta kulttuuritietoudesta koettiin saaduksi työtehtävien, asiakkaiden sekä elämäkokemuksen kautta.

Koulutus koettiin jokaisessa haastattelussa tarpeelliseksi tai jonkin verran tarpeelliseksi. Tarve heräsi koskien eri lähtökohdista tulleiden maahanmuuttajien tapakulttuuria, kulttuurien välistä herkkyyttä sekä uusista kulttuureista tulleiden maahanmuuttajien kohtaamista. Mielenkiintoista olisi tietää maahanmuuttajien lastensuojeluun kohdistuvista odotuksista, jotta odotuksiin osattaisiin myös vastata, ja kuulla maahanmuuttajan kokemusasiantuntija- luentoja. Koulutuksen sisällössä painotettiin konkretiaa sekä helppoa tiedon siirtämistä teoriasta käytäntöön osastoille.

Kysyttäessä mieleenpainuvista positiivisista kokemuksista yhdessä maahanmuuttajien kanssa, kaikki vastaukset liittyivät yhdessä tekemiseen tai olemiseen. Maahanmuuttajaperheet koetaan kiitollisiksi ja valoisiksi asiakkaiksi.

Eräs ohjaaja oli hieronut Irakilaisen pojan hartioita ja saanut ahaa-elämyksen:

Me ollaan ihan samanlaisia ihmisiä kaikki, ollaan me sit mist päin maailmaa tahansa. Ja täällä hän (poika) on loppujen lopuksi suomalaisessa lastenkodissa. H4

Ohjaajat näkevät kaikissa vastaanottokeskuksen lapsissa samat tarpeet saada hellyyttä ja huolenpitoa taustasta, ihonväristä, kielestä ja kulttuurista huolimatta.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

6.1 Tutkimuksen yhteenveto

Tutkimuksessani haastateltujen Mäntymäen perhekeskuksen ohjaajien näkemykset ja kokemukset perhekeskuksen maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävästä työstä olivat lähestulkoon yhtenäiset. Maahanmuuttajaperheet koettiin haastavammiksi asiakkaiksi lähinnä yhteisen kielen puuttumisen tuomien haasteiden vuoksi. Haastetta lisää myös kulttuurien aiheuttamat ristiriidat muun muassa erot kasvatuskäsityksessä ja perheen valtasuhteissa. Etnisten perheiden ja lasten ongelmat ja lastensuojeluasiakkuuksiin johtaneet näkyvät syyt eivät poikkea suomalaisista perheistä. Vastaanottokeskuksen kaikki asiakkaat ovat haastavia ja jokainen tapaus käsitellään ainutlaatuisesti. Ohjaajien näkemyksen mukaan kuitenkin maahanmuuttajia käsittelevä koulutus on tarpeellista. Koulutuksen sisällön tulisi olla konkreettista opastusta ja tiedon antoa koskien uusien kulttuurien tapoja ja kohtaamista.

Maahanmuuttajakäsitteeseen, niin kuin muihinkin sosiaalialan asiakkaisiin liitettäviin käsitteisiin, liitetään sisältöä, mikä vaikuttaa vähintään tiedostamattomasti siihen millaisena asiakasta pidetään ja millaisia tulkintoja hänestä tehdään. Ohjaajan työssä kysymys on toisaalta pakolaisuuden kuin myös ainutkertaisen yksilön kohtaamisesta. (Berg 2012, 15, 16.) Kaikissa haastatteluissa oli yhteistä juuri yksilöllisyyden korostaminen. Ohjaajat kohtaavat perheet yksilöinä, irrallaan maahanmuuttaja- statuksesta, mutta tiedostavat maahanmuuton aiheuttamat monimuotoiset erityispiirteet lastensuojelutyössä

Kotoutumisen ja sopeutumisen onnistuminen on yhteydessä maahanmuuttajaperheiden hyvinvointiin. Kotoutuminen tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan ja omaksuu uusia tietoja, taitoja ja toimintatapoja, jotka auttavat häntä toimimaan ja osallistumaan aktiivisesti uuden kotimaan elämään. (Hiltunen 2012, 15.) Ohjaajien kokemuksen mukaan nuorilla on

vanhempia parempi kyky sopeutua nopeasti suomalaisten nuorten keskuuteen ja sopeutumisen onnistumiseen vaikuttaa Suomessa vietetty aika.

Vanhempien sopeutumista hidastavat kielen oppimisen vaikeus ja uuteen kulttuuriin sopeutuminen. Asettuminen uuteen maahan ja kotoutuminen vie oman aikansa. Saman perheen sisällä kotoutuminen voi tapahtua monella eri tavalla ja eri tahtiin. Maahanmuuttajan tulee voida osallistua yhteiskuntaan tasavertaisena suomalaisten kanssa, samalla säilyttäen oman kielensä ja kulttuurinsa. (Hiltunen 2012, 15.) Sosiaalialalle on ominaista sopeuttava ja tasa- arvoistava puhetapa maahanmuuttajien kanssa työskennellessä. Tämä on ongelmallista, koska kotoutumisen käsite tarkoittaa usein täydellistä sopeutumista ja suomalaisten tapojen ja normien omaksumista. (Anis 2008, 85- 89.) Täydellisen sopeutumisen sekä vanhan ja uuden kulttuurin yhdistämisen luoma ristiriita aiheuttaa pahoinvointia perheissä, mikä pahimmassa tapauksessa aiheuttaa lastensuojeluasiakkuuden.

Vanhemmille tuttujen kasvatuskäsitysten muuttuminen ja huoli lapsista voivat aiheuttaa perhekeskeisyyden korostamista ja perheen kunnian turvaamista suojelemalla ja eristämällä lapset paikallisten nuorten keskuudesta. Perhekeskeisyys sisältää lapsiin kohdistuvaa tiukkaa kontrollia ja rajoittamista. Isän ja tyttären välit ovat hyvin alttiita konflikteille, koska yhteisöllinen kunnia perustuu naisen siveyteen ja sen varjelemiseen (Tammisalo- Savolainen 2009, 39- 40).

Vuorovaikutuksen onnistuminen on välttämätöntä lastensuojelutyöskentelyssä. Vuorovaikutuksen onnistumiseen vaikuttavat kulttuurisidonnaiset käyttäytymis- ja ajattelutavat. Yhteisen kielen puuttuminen hankaloittaa ohjaajien ja maahanmuuttajaperheiden tavoitteellisen yhteistyön onnistumista. Pienillä sanavalinnoilla on keskeinen merkitys lastensuojelun keskusteluissa, koska ne määrittävät ongelmia ja niistä tehtäviä tulkintoja. (Berg 2012, 19.) Ohjaajat kokevat yhteisen kielen puuttumisen vaikeuttavan yhteisymmärryksen muodostumista. Yhteisymmärryksen puute tekee haastavaksi johdonmukaisen ohjaajan ja vanhemman yhteistyöhön perustuvan työskentelyn lapsen hyväksi. Luottamuksellisen ja yhteisymmärrykseen perustuvan suhteen luominen maahanmuuttajaperheisiin koettiin aikaa vieväksi. Tarpeen vaatiessa ohjaajat turvautuvat tulkkipal-

veluihin palavereissa. He pitävät tulkkeja luotettavina, mutta tiedostavat tulkin ja asiakkaan mahdollisen tuttuuden voivan vaikuttaa joko asiakkaan kertomaan tai tulkin käännökseen.

Neljä kuudesta haastateltavasta olivat saaneet jonkinlaista koulutusta koskien maahanmuuttajien kanssa tehtävää työtä. Tutkimukseni perusteella Mäntymäen perhekeskuksen työntekijöillä on tarve saada koulutusta koskien maahanmuuttajien kanssa työskentelyä. Erityisesti esiin nousi koulutuksen tarve koskien erilaisten kulttuurien tapakäytäntöjä. Mahdollisimman konkreettinen ja helposti työhön siirrettävä tieto on tarpeellista. Ohjaajat kokivat voivansa opiskella itsenäisesti erilaisista kulttuureista, mutta he halusivat saada lisää niin sanottua ”hiljaista tietoa” kulttuurien kohtaamisesta ja maahanmuuttajan kokemusasiantuntija- luentoja.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen kokonaisluotettavuuden mittari muodostuu pätevyyden eli validiteetin ja luotettavuuden eli reliabiliteetin käsitteistä. Validius ilmaisee tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoituskin mitata. Validiutta tarkastellaan jo tutkimusta suunniteltaessa. Tutkimusta voidaan pitää pätevänä, kun tutkimuksessa käytetty teoria ja tutkimuksen käytännön toteuttaminen kohtaavat ja yhdessä vastaavat asetettuun tutkimuskysymykseen. Reliabiliteetti tarkoittaa tulosten tarkkuutta, eli käytännössä sitä, että tutkimus on toistettavissa. Eli, tutkittaessa samaa henkilöä uudestaan, saadaan sama tutkimustulos riippumatta tutkijasta. Tutkimuksen tuloksia ei tule yleistää sen pätevyysalueen ulkopuolelle, eli tutkimus on luotettava vain kyseisessä ajassa ja paikassa. (Vilka 2005, 161.)

Tapaustutkimuksen luonteen vuoksi kokonaisluotettavuuden saavuttaminen vaati tutkimuksen menetelmien, kysymysten ja toteuttamisen tarkkaa pohdintaa. Tutkimukseni luotettavuuden lisäämiseksi, olen liittänyt tutkimukseeni suoraan litteroituja kohtia haastatteluista sekä olen käyttänyt haastatteluissa käytettyjä termejä sekä lauseita. Haastatteluaineiston reliaabeliutta arvioitaessa, on muis-

tettava, että haastatteluista saatu aineisto on suhteessa haastateltavan suhteeseen todellisuudesta ja haastattelutilanteeseen. Ei voida olettaa, että eri tuottamisolosuhteissa saadut aineistot ovat keskenään samanlaiset. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 185.) Edellä mainitut asiat huomioon ottaen, tutkimukseni ei ole toistettavissa täysin samoissa olosuhteissa. Henkilökunnan vaihtuvuus, haastattelutilanteen muuttuminen, haastattelijan ja haastateltavan kemioiden yhteneväisyys ja jopa työntekijän työssä tällä hetkellä ajankohtaiset asiat saattavat muuttaa haastattelusta saatua aineistoa.

Tapaustutkimuksessa validiuteen on helpompi tutkijana vaikuttaa kuin reliäbeeliuteen. Tutkijan ja tutkittavan käsitteiden määritelmän tulee olla mahdollisimman samanlaiset, jotta tutkimuksella voidaan tutkia haluttua asiaa mahdollisimman tarkasti. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 187.) Validiuden lisäämiseksi, käytin haastattelukysymyksissä sellaisia termejä, jotka ovat tuttuja haastateltaville. Haastattelussa käytettyjen kysymysten tarkoituksenomaisuutta ja tarkkuutta hioin sanavalinnoilla ja kysymyksenasettelun muokkaamisella. Lopullisen haastattelun rungon kävin läpi kollegani kanssa ja kysymysten muokkaamisen jälkeen toteutin hänellä testihaastattelun.

Tutkimukseni luotettavuutta lisää haastatteluiden tallentaminen sekä se, että lukijalla on myöhemmin mahdollisuus perehtyä alkuperäisiin aineistoihin niin halutessaan.

6.3 Pohdintaa tutkimuksen teosta ja tuloksista

Aloitin tutkimuksen työstämisen tarkastelemalla Mäntymäen perhekeskuksen henkilöstöä ja lapsitilannetta. Pohdin, ovatko maahanmuuttaja- asiakkaat liian herkkä aihe tutkimukseni kohteeksi. Keskustelin aiheesta alustavasti laitoksen työntekijöiden ja johtajan kanssa, ja molemmilta tahoilta sain varmuutta aiheen käsittelyn tarpeellisuudelle. Aiheen rajaaminen vain ohjaajien kokemuksia koskevaksi oli minun, johtajan sekä osaston lähiesimiehen päätös. Pohdimme aiheen arkuutta, työläisyyttä, laajuutta ja toteutusta. En käsitellyt tutkimuksessani salassa pidettäviä aiheita, joten erillisen tutkimusluvan hankkiminen ei ollut tar-

peellista. Sain suullisen luvan tutkimukseni toteuttamiseen Mäntymäen perhekeskuksen johtajalta, osastojen lähiesimiehiltä sekä haastateltavilta.

Olin avoin tutkimukseni vaiheista työyhteisössäni. Ennen jokaista haastattelua, kerroin haastateltavalle tiivistäen tutkimukseni aiheen lähtökohdat, näkökulman josta aihetta tutkin, menetelmät sekä tarkoituksen (Liite 2). Toteutin haastattelut vuoden 2014 tammikuun ja helmikuun aikana (Liite 3). Painotin haastateltaville ettei tutkimukseni tarkoituksena ole tietoisesti nostaa esiin maahanmuuttajiin liittyviä ristiriitoja, vaan mielenkiintoni kohdistuu kokemukseen maahanmuuttajien kanssa työskentelystä.

Olen ollut osa Mäntymäen perhekeskuksen työyhteisöä ennen tutkimuksen aloittamista, sen aikana sekä tutkimuksen jälkeen. Siitä huolimatta, että korostin haastatteluiden anonyymiutta, niin uskon tuttuuden vaikuttaneen vastauksien laatuun ja sisältöön ja uskon aineistosta puuttuvan ohjaajien sellaisia mielipiteitä jotka voivat henkilöityä haastateltavaan.

Lastensuojelutyöskentely on tiukasti lastensuojelulaissa määrätty. Ohjaajat toimivat lain puitteissa samojen periaatteiden mukaan kaikissa asiakastapauksissa. Tärkeää on lapsen ja perheen sen hetkinen tilanne, josta lapsi vastaanottoon tulee. Ihmisyys on meissä jokaisessa samanlainen, mutta unohtuuko maahanmuuttajien tausta, kokemukset ja niiden vaikutusten kunnioittaminen vastaanoton lastensuojelutyöskentelyssä, jollei erityispiirteisiin kiinnitetä tietoisesti huomiota. Maahanmuuttajat puheenaiheena on arka, ja kiinnitin huomiota tutkimukseni aineiston neutraaleihin mielipiteisiin. Kaikki tutkimukseeni osallistuneet suhtautuivat maahanmuuttajiin todella neutraalisti ja positiivisesti. Mielipiteiden ja negatiivisten kokemusten jakaminen omassa työyhteisössä tehtävään tutkimukseen, voidaan kokea uhaksi ja rassistiseksi leimaavaksi. Omaan työyhteisöön tehtävään tutkimukseen osallistuminen voi aiheuttaa pelkoa kertoa mielipiteitä arasta aiheesta.

Maahanmuuttaja- asiakkaita koskevalla koulutukselle olisi tarvetta, mutta uskon tarpeen vaikeaan sanoittamiseen vaikuttavan työyhteisön tietämättömyys maahanmuuttajia ja heidän kanssaan työskentelyä kohtaan. Tarvetta kehitymiselle

ei ole, ennen kuin hyväksyy kehittymisen tarpeen itsessään ja tiedostaa mahdollisuudet. Koulutustarpeiden ilmaiseminen spesifisti koskemaan maahanmuuttajia, tekee kyseisestä asiakasryhmästä ainutlaatuisen suhteessa muihin asiakasryhmiin. Maahanmuuttaja-asiakkaiden tasavertaisuuden kyseenalaistaminen nähdään helposti eriarvoisuuden korostamisena. Tässä yhteydessä keskittyminen juuri maahanmuuttajiin, voidaan kuitenkin nähdä lastensuojelutyön kehittämisen keinona ja lapsen edun saavuttamisen apuvälineenä.

Koulutuksen kautta tietouden lisääminen ja maahanmuuttajien kokemusten lähemmäs tuominen, auttaa ohjaajia työskentelemään syvällisemmin ja tavoitteellisemmin lasten ja perheiden ongelmien hyväksi. Maahanmuuttaminen itsessään luo lapselle tai nuorelle valtaväestön nuoriin verrattuna erilaisia ongelmia ja huolia. Kokemusasiantuntija luennot ovat keino, minkä avulla ohjaajat saavat uusia työvälineitä lapsen tai nuoren kriisin helpottamiseksi ja molempipuolisen ymmärryksen lisäämiseksi. Toivon tutkimukseni herättävän keskustelua ja mielenkiintoa maahanmuuttajien ongelmia kohtaan Mäntymäen perhekeskuksessa, sekä maahanmuuttajien spesifiyden tiedostamista. Tutkimukseni teoriapohjasta satavan tiedon avulla ohjaajat ja muu henkilökunta saavat uusia näkökulmia maahanmuuttajien kanssa tehtävän työn tarkastelemiseen.

Jatkotutkimuksena olisi aiheellista käsitellä myös maahanmuuttajaperheiden kokemuksia lastensuojelun vastaanottotyöskentelystä ja tarkastella ovatko ne yhdenmukaisia ohjaajien kokemusten kanssa.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Juva: WS Bookwell oy.
- Anis, M. 2008. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöliitto.
- Arnkil, T. 2004. Verkostotyö lastensuojelussa – menetelmät huolen mukaan. . Teoksessa Annamajja Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. 2. painos. Helsinki: Tammi. 214- 239.
- Bardy, M. 2004. Lasten auttaminen lastensuojelussa. Teoksessa Annamajja Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. 2. painos. Helsinki: Tammi. 192- 201.
- Berg, K. 2012. Insha Allah- sosiaalityötä pakolaisasiakkaiden kanssa. Teoksessa Strömberg-Jakka, M. & Karttunen, T. Sosiaalityön haasteet. Tukea ammattilaisten arkeen. Jyväskylä: PS kustannus. 14- 34.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus oy.
- Hiltunen, S. 2012. Monikulttuurisuus Euroopan reunamailla. Teoksessa Hiltunen, S. 2012. Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Joensuu: Pohjois- Karjalan ammattikorkeakoulu. 8- 19.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hujala, A. 2004. Erityinen huolenpito. Teoksessa Annamajja Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. 2. painos. Helsinki: Tammi.
- Jaakkola, M. 1999. Asenneilmasto Suomessa vuosina 1987- 1999. Teoksessa Karmela Liebkin (toim.) 2000. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus. 28- 48.
- Kanervo, S. & Saarinen, T. 2004. Kulttuurit keskuudessamme. Turku: Turun kulttuurikeskus.
- Karppinen, S. 1997. Lapsen henkilökohtainen hoito ja huolenpito lastensuojelulaitoksessa: omahoitajamenetelmä. Teoksessa Kaisa Tervonen-Arnkil (toim.). 2000. Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. Saarijärvi: Lastensuojelun keskusliitto. 14- 20.
- Kokkonen, L. 2006. Pakolaisten interpersonaaliset vuorovaikutussuhteet vieraassa maassa. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kriisikeskus 2007. Viitattu 19.1. 2014. Mielenterveysongelman maahanmuuttajan kohtaaminen ja tukeminen koulutyössä. http://www.kansanopistot.fi/yhdistys/nutukka/opettajille_ohjaajille/mielenterveysong_mamu.pdf.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Lukkaroinen, R. 2005. Muutos on pysyvä olotila. Turvapaikanhakijoiden vastaanottona järjestettävät palvelut ja niiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Työpoliittinen tutkimussarja, 292. Helsinki: Työministeriö.
- Lähteenmäki, M. 2013. Lapsi turvapaikanhakijana. Etnografisia näkökulmia vastaanottokeskuksen ja koulun arjesta. Käyttäytymistieteiden laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Mikaelin koulu 2013. Viitattu 21. 12. 2013. www.turku.fi > Kasvatus ja opetus > Perusopetus > Koulujen yhteystiedot > Mikaelin koulu, Mäntymäen yksikkö > Opetussuunnitelma.

Pasanen, T. 2001. Lastenkodin asiakaskunta. Psykiatrinen tutkimus lastenkotilasten kehityksellisistä riski- ja suojaavista tekijöistä, oirehdinnasta sekä hoidontarpeesta. Turun yliopiston julkaisu C 170. Turku: Turun yliopisto.

Pasanen, T. 1998. Elämyspedagogiikasta ja terapiasta käytöshäiriön hoidossa. Teoksessa Kaisa Tervonen- Arnkil. 2000. Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. Saarijärvi: Lastensuojelun keskusliitto. 61- 70.

Pösö, T. 2004. Kasvatustyö sijaishuollossa. Teoksessa Annamajja Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. 2. painos. Helsinki: Tammi. 202- 213.

Roine, M. 1998. Terapeuttinen osasto- ja yhteisöhoito. Teoksessa Kaisa Tervonen- Arnkil. 2000. Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. Saarijärvi: Lastensuojelun keskusliitto. 45- 51.

Saarnio, T. 2004. Perhetyö lastensuojelussa. Teoksessa Annamajja Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. 2. painos. Helsinki: Tammi. 240- 255.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa – käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Salminen, K. & Poutanen, P. 1996. Kulttuurikompassi. Helsinki: Edita.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.

Solantaus, T. 2006. Vanhemman masennus ja lapset. Teoksessa Liisa Hokkanen & Maritta Sauvola(Toim.). Puhumattomat paikat. Puheenvuoroja perheestä. Pohjois- Suomen sosiaalialan osaamiskeskus julkaisusarja 22. Oulu: Pohjois- Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. 230- 249.

Sosiaaliportti 2014. Viitattu 8.1. 2014. www.sosiaaliportti.fi > Lastensuojelun käsikirja > Työn tuki > Osaamiskartoitus > Lastensuojelussa tarvittava osaaminen.

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2014. Viitattu 29.4. 2014. www.sotkanet.fi.

Säävälä, M. 2011. Perheet muuttoliikenteessä. Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen. Helsinki: Väestöliitto.

Tammisalo- Savolainen, T. Suojattu yhteisö: Kunniaväkivalta kollektiivisena ilmiönä Suomessa. Teoksessa Tauro, T. & van Dijken, M. Kunnia konfliktina. Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 31- 49.

Tervonen- Arnkil, K. 1997. Lyhytaikainen tehostettu huolenpito osastohoitona. Teoksessa Kaisa Tervonen- Arnkil (toim.). 2000. Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. Saarijärvi: Lastensuojelun keskusliitto. 35- 44.

Turun kaupunki 2013. Viitattu 15.4. www.turku.fi > Perhe- ja sosiaalipalvelut > Perhepalvelut > Lastensuojelu > Lastensuojelun sijaishuolto > sosiaali- ja terveystoimen lastensuojelulaitokset.

Turun kaupunki 2013. Viitattu 2.1. 2014. www.turku.fi > Turku.info > Tilastot ja tutkimukset > Väestö kansalaisuuden mukaan 31.12.2010-2012.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Virtuaali ammattikorkeakoulu 2014. Viitattu 14.4. 2014. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749.html> > Ylempään AMK- tutkinnon metodifoorumi > 4. Analyysimenetelmiä > Case-tutkimus > Case-tutkimus.

Väestöliitto 2014. Viitattu 2.1.2014. www.vaestoliitto.fi > tieto ja tutkimus > Väestöntutkimuslaitos > Tilastoja ja linkkejä > Tilastotietoa > Maahanmuuttajat > Maahanmuuttajat ikäryhmittäin.

Haastattelu

1. Kuinka kauan olet työskennellyt lastensuojelussa ja Mäntymäen perhekeskuksessa?
2. Kuinka monta lastensuojelun maahanmuuttaja- asiakasta (asiakas= perhe) sinulla on ollut viimeisen vuoden aikana?
3. Minkälainen merkitys on maahanmuuttajaperheen taustoilla suhteessa lapsen lastensuojeluasiakkuuteen?
4. Minkälaiset seikat mielestäsi vaikuttavat maahanmuuttajaperheissä riskiin joutua lastensuojeluasiakkaaksi? Eroavatko nämä suomalaisista perheistä?
5. Miten maahanmuuttajaperheet suhtautuvat perhekeskukseen ja sen tarjoamiin palveluihin? Eroaako tämä suomalaisten perheiden suhtautumisesta?
6. Minkälaiset asiat mielestäsi vaikeuttavat työskentelyä maahanmuuttajaperheiden kanssa?
7. Minkälaiset asiat vaikeuttavat tavoitteellista työskentelyä maahanmuuttajalapsen kanssa?
8. Millaiseksi koet huolen puheeksi ottamisen maahanmuuttajavanhempien kanssa, verrattuna suomalaisiin vanhempiin?
9. Eroaako maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentely suomalaisten perheiden kanssa työskentelystä?

10. Oletko huomannut eroa maahanmuuttajien ja suomalaisten perheiden kasvatuskäsityksessä? Jos olet niin minkälaista ja miten se vaikuttaa omaan työskentelyysi?
11. Minkälaiset asiat estävät sinua työskentelemästä maahanmuuttajaperheiden kanssa niin hyvin kuin haluaisit?
12. Millaista koulutusta olet saanut erilaisten kulttuurien kohtaamiseen ja minkälaista koulutusta kaipaisit?
13. Koetko maahanmuuttajaperheet haastavammiksi asiakkaiksi?

Saatekirje

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esille Mäntymäen perhekeskuksen työntekijöiden näkökulma maahanmuuttaja- asiakkaiden tuomista erityispiirteistä vastaanottotyössä, sekä kartoittaa olemassa olevia keinoja niiden kohtaamiseen. Tavoitteenani on selvittää työntekijöiden näkemyksiä siitä eroaako maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävä lastensuojelutyö valtaväestön kanssa tehtävästä työstä sekä selvitan maahanmuuttajien lastensuojeluasiakkuuksiin johtaneita syitä ja riskitekijöitä. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella monikulttuurisuuden tuomien haasteiden vaikutusta työssä jaksamiseen ja koulutuksen tarvetta.

Tutkimukseni tulosten pohjalta Mäntymäen vastaanottokeskuksella on mahdollisuus tarkastella ja kehittää omaa työtään.

Haastattelu tehdään nimettömänä ja haastatteluista saatu materiaali analysoidaan yhtenä tutkimusjoukkona. Haastatteluja ei eritellä henkilön tai haastatteluajankohdan mukaan.

Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua vuoden 2014 keväällä.

Sanna Wikman

Haastatteluiden ajankohdat

H= henkilö

H1 11.1. 2014

H2 14.1. 2014

H3 14.1. 2014

H4 17.1. 2014

H5 19.1. 2014

H6 11.2. 2014